

Kultūrinio gyvenimo etapas Anglų zonoje baigiant

Mūsų tremtinių bendruomenės dalis, gyvenanti britų zonoje, žengia šiuo metu per slenkstį į naują gyvenimo etapą. Labiausiai mūsų sąlygos efektinga visuomeninio gyvenimo sritis — kultūrinė veikla tremtinių stovyklose užverčia savo įdomios istorijos puslapi. Kokį turinį įrašysime į tolimesnius tos istorijos puslapius, parodysi ateitis. Šiuo metu tik gerai žinome, kad daugelis mūsų stovyklų britų zonoje išleisdžia pirmuosius savo pačių pažangiausių gyventojų būrius į Angliją. Daugelis meninių kolektyvų (ansamblių, chorų, vaidybos būrių ir pan.) jau baigė arba rengiasi baigti savo veiklą. Tie visi brangūs ir labai reikšmingi mūsų tremties būtyje kultūriniai įvykiai išsiskiria be jokių aiškių perspektyvų atsikurti naujoje apgyvenimo vietoje. Ar po miglotų Britanijos dangumi atsikurs vėl tie patys ar bent tokie patys kultūrinio gyvenimo židiniai, negalime būti visiškai tikri, tačiau tu pačių ketinimų turime, tu pačių pastangų nesigailėjame ir toliau.

Tačiau tai, kas įvykdyta čia, Vokietijoje gyvenant, reikia bent trumpai susumuoti. Ateityje tatau bus labai svarbu rašant mūsų tremties istoriją. Turėdamas mūsų L. T. B. Švietimo Valdybos įgaliojimus koordinuoti kultūrinę veiklą britų zonoje, bet užklupęs netikėtai ir lėtingai pasikeitusios mūsų tautiečių padėties toje pat zonoje, laikau pirmu ir gal. tam tikru atžvilgiu, paskutiniu savo uždaviniu suregistuoti bent labai trumpais bruožais poros metų kultūrinės veiklos rezultatus. Todėl prašau visus britų zonos stovyklų komitetus (ir tu, kurios jau likviduotos, ar pusiau likviduotos), o ypač visus kultūrininkus ir jų vadovus pranešti žemiau pateiktu adresu visas žinias:

1. Koks meninis kolektyvas (ansamblis, vaidybos būrelis, choras ir pan.) veikė (veikimo laikas: nuo kada iki kada)?

2. Kas yra ar buvo to kolektyvo vadovu (ar vadovais)? (Nurodyti vardais, pavardėmis ir profesijomis).

3. Kiek narių turėjo kolektyvas ir jo padaliniai?

4. Kas iš pasiryžusių menininkų yra individualiai reikšę ir kurio būdu? (Čia pažymėti visi menininkai, kurios šakos jie bebūtų; pažymėti ir tie atvejai, datomis bei asmenimis).

5. Kokių parodų yra buvę įvykdyti, kokiomis progomis ir keliais atvejais?

6. Kas iš plunksnos darbininkų yra leidęs vietos informaciją, sieninius laikraščius ir bet kuriuos rotatorinius leidinius? (Nurodyti asmenis, jų veiklos pobūdį ir trukmę: nuo kada iki kada).

Atsakyti trumpai ir be ypatingų komentarų, bet atsakyti būtinai. Visos tolimesnės atskaitos bus reikalingos vėliau. Žinias siųsti šiuo adresu: (20) Klein Wittensee, Kreis Eichenforde, Litausches DP Lager.

V. Čičianis,

Sv. Valdybos įgaliojimus kultūros reikalams britų zonoje.

AKCIJA „WESTWARD HO“

DP gydytojai, kurie pagal Anglijos Darbo ministerijos darbo verbavimo akciją turi teisę išvykti į Angliją, gali susidaryti įspūdį, kad jie galės testuoti praktiką Anglijoje.

Tačiau Anglijoje nėra vienam nėra leista verstis gydytojo praktika, ligi jis neatliks atitinkamo stažo šiame krašte ir nepasieks reikalaujamo medicinos darbuotojo standarto.

DP gydytojai, kurie duoda prašymus pagal „Westward Ho“ schemą, tegali būti traktuojami kaip paprasti darbininkai.

F. C. Gabbatt

Ministry of Labor and National Service 66 H. Q. CCG, Lengo

KIEK IR KOKIŲ PINIGŲ GALIMA ĮSIVEŽTI ANGLIJON

PW and DP Division pranešimų leidžiama pasiimti vykstantiems į Angliją valiutos:

anglų svarų	20,—
belgų frankų	1.000,—
prancūzų frankų	4.000,—
vokiečių markių	40,—
Austrijos šilingų	40,—
Olandijos guldenų	30,—
Italijos lirų	5.000,—
Tripolitijos lirų	480,—
Norvegijos kronų	50,—
dolerių, litų, latų, kronų ir kitos čia nepažymėtos valiutos	— neribotą kiekį.

Ottawa, DPD. Kanados užsienio reikalų ministras Louis Saint Laurent pareiškė Žem. Rumose, jog jis manęs būsimoji imperijos konferencijoje pasiūlyti, kad britų karalius kartu turėtų ir Kanados karaliaus titulą.

Čikaga, DPD. Pasibaigus kolektyvinei darbo sutarčiai su viena Čikagos metalo bendrove, 14.000 tos bendrovės darbininkų pradėjo streiką. Vedamos derybos dėl naujos sutarties.

DVEJI METAI PO KAPITULIACIJOS

Gegužės 8 d. sueina lygiai 2 metai, kai pasibaigė antrasis pasaulinis karas. Šią dieną buvusio Trečiojo Reicho valdovų įgaliojimai atėvė ir Reimso miestą vyriausiam Vakarų fronto vadui gen. D. Eisenhoweriui savo sutikimą be sąlygų kapituliuoti. Vokiečius atstovavo fūerio paliktas admirolas Dönitz ir kariuomenės vadovavimo štabo viršininkas feldm. Jodl. Kapituliacijos aktą už gen. Eisenhowerį pasirašė jo štabo viršininkas gen. Bedel Smith (dabart. JAV ambasadorius Maskvoje). Rytų fronte vokiečiai oficialiai kapituliuojo gegužės 9 d. Ši diena kaip pergalės šventė yra švenčiama rytų bloko valstybėse.

Tai buvo didinga Vakarų sąjungininkų pergalė. Besąlyginės kapituliacijos sąlygos sąjungininkų buvo iškovotos su ginklu rankoje. Fanatiškai įsitikinusių Vokietijos valdovų tikslas buvo karlauti ligi „galutinės pergalės“. Jie šio tikslo siekė nežiūrėdami nei savo tautos, nei turtų, kuriuos kasdien didėjančiu tempu naikino sąjungininkų oro pajėgos, nei kitų sunkumų, kuriuos atnešė užsitęsęs karas. Fūerio pavadojai, matydami visiskai beviltišką padėtį, sutiko priimti tokias kapituliacijos sąlygas, kokios buvo jiems pasiūlytos. Savo didybės ir pergalių apakinti vokiečiai nepajėgė suprasti, kad karą reikėjo baigti daug anksčiau, ir tokiu būdu priešo prie tokio gėdingo galo, koks šis viso galbūt pasaulio istorijoje.

Karas pasibaigė. Atsidarė koncentracijos stovyklų, kalėjimų ir vergus laikusių fabrių barakų durys. Žmonės išėjo į laisvę, tikėdami į sąjungininkų skelbtuosius idealus. Tačiau ne viskas taip gražiai rutuliojosi, kaip kad buvo skelbiama per radiją ar kitose propagandinėse sąjungininkų spūrose. Vokietijoje tuo metu buvo apie 6 mil. darbo vergų. Jie visi laukė tos valandos, kuri turėjo išgelbėti jiems žmogaus vertės supratimą.

Į Prancūziją, Belgiją, Olandiją, Daniją, nelaukdamie jokių UNRRA'os teikiamų transporto palengvinimų, patraukė visais keliais išsiligusį savųjų tėvynių žmonių minios. Jie visi grįžo į savo mielus namų židinius, nuo kurių slenkstčių buvo išvaryti okupantų pastatyti žandarai. Žmonės grįžo su džiaugsmu, su viltimi, kad štai tikrai išaušo naujo gyvenimo rytojais ir užtekėjo rytų aušrinė. Ir mes norime tikėti, kad daugumas šių žmonių nė kiek neapsivylė. Jie visi rado tai, ko per šešerius metus buvo nusiję.

Tačiau dalis tremtinių, kurie jau buvo pažinę „rytų demokratiją“ nepanorėjo grįžti namo. Sąjungininkų štabo CHURCHILLIS KRITIKUOJA BRITŲ POLITIKĄ

Londonas, DPD. Churchillis mano, kad turinti ateiti akio ir finansų krizė, nes dabartinė socialistinė britų vyriausybė gyvenanti ir švaistanti tik amerikiečių paskolomis. Tolimesnius savo išvadų žinomus jis nukreipė prieš buvusį Amerikos viceprezidentą Wallace, kurį pavadino maskuotu komunistu, išpėdamas britų vyriausybę, jog ji turinti vesti aiškią užsienio politiką, kad nebūtų įvyrtas kyla tarp Didž. Britanijos ir JAV.

— Kapstadtas, DPD. Kapstadto universitetas suteikė Anglijos karalienei teisių garbės daktaro laipsnį.

Britų pasiuntinys JAV įteikia Gen. D. Eisenhoweriui pergalės atžymėti garbės kardą

Sovietų politika esanti paprasta ir logiška

Londonas, DPD. Komunistų partijos organas Maskvoje „Pravda“ gegužės mėn. 1 d. proga savo vedamajame rašo, jog Sovietų Sąjungos užsienio reikalų politika esanti „paprasta ir logiška“.

„Sovietų tautos — rašo laikraštis — yra nuomonės, kad Didieji, bendradarbiai karo metu, galėtų ir turėtų tą patį daryti ir taikos metu. Tam reikia tik abiejų pusių gero noro. Sovietų Sąjunga tokį norą parodė. Kitos gi tautos, mėgindamos pakeisti Jaltos ir Potsdamo nutarimus, davė, deja, su prasti, kad jos tokio noro neturi.“

Toliau „Pravda“ įspėja prieš „naujo karo kurstytojų maneversus“, nurodama, jog „tie, kurie yra iki gyvo kaulo

šai, sudarydami ištremtųjų iš tėvynių repatriacijos planus, tur būt, ir nepagalvoję, kad atsirastų žmonijos, kurie nepanorėtų grįžti namo. O tokių žmonių vis dėlto atsirado. Tai buvusių Pabaltijo laisvų nepriklausomų tautų gyventojai, dalis lenkų, kurie pripažįsta ir gerbia visas keturias žmonijos laisves, bei dalelė ukrainiečių, kurie per pirmąjį grąžinimą susiję su šiuo Vakarų sąjungininkų pradėtos organizuoti vadinamoje DP stovyklose.

Nelengvas šių žmonių gyvenimas. Tačiau tie, kurie žino, koks „rojus“ yra anapus geležinės sienos, sutiko pakelti visus nepatogumus ir vargą.

Šiandien mes švenčiame pergalės su kaktį. Tai yra Vakarų pasaulio pergalės triumfas prieš tironiją, diktatūrą ir kitas žmogaus laisvę paniekiančias sistemas. Mes norime tikėti, jog kita su kaktį švėsdami galėsime tarti, kad pasaulyje yra pranykę visos žmogų siaubą sukeliančios tironiškojo pasaulio liekanos.

X. Y.

Prancūzijos vienybės sąjūdžio vadas Gen. de Gaulle

GENEROLO DE GAULLE TRUMPA BIOGRAFIJA

Ligi 1940 metų, prieš pasirašant Prancūzijos karo paliaubų sutartį, gen. de Gaulle asmenybė buvo žinoma tik karninių sluoksniu. Po paliaubų jis atsistojė pasipriešinimo judėjimo priekyje ir tęsė kovą prieš Vokietiją.

Andre Joseph Marie de Gaulle gimė Lille, istorijos profesorius šeimoje, 1890 m. spalio mėn. 2 d. 1910 m. įstoja į garsiąją Saint Cyr karo mokyklą, kurią baigė 1912 m., leitenanto laipsniu. Pasaulinio karo metu vadovavo kuopai vakarų fronte. 1916 m. kovo mėn. buvo trečiu kartu sužeistas ir

Prancūzija atsikrato komunistų

Nuo gegužės pirmųjų dienų Prancūzijos vyriausybė prasidėjo krizė. Jau gegužės 1 d. esantieji kabinete komunistų ministrai pareiškė, kad jie atsisako remti dabar vedamą vyriausybės finansų ir ūkio politiką. Ši pareiškima padarė proga jiems davė prasidėjus suvalstybtųjų „Renault“ fabrių darbininkų streikas. Čia austreikavo 30.000 žmonių, reikalaudami, kad jiems būtų pakeltas atlyginimas. Galima prileisti, kad šiam streikui užuomazga davė tie patys komunistai. Šiam reikalui iškilus kabinete, komunistų lyderis Thorez pareiškė, kad jo partija pilnai remia darbininkų reikalavimus ir atsisako nuo duotų vyriausybei pažadų remti dabartinę vyriausybės finansų politiką. Kaip žinoma, partijos buvo sutarusios nekelti atlyginimų, kad būtų išvengta infliacijos.

Tokios yra oficialios streiko ir dabartinės vyriausybės krizės priežastys. Tačiau BBC radijo korespondentai ir kitų laikraščių atstovai iš Paryžiaus praneša, kad šios krizės šaknų reikia ieškoti dabartinėje Prancūzijos užsienio politikoje. Komunistai kaltina užs. reikalų ministrą Bidault, kad jis buvęs per daug nuolaidus Vakarų sąjungininkams ir per griežtas Sov. Sgos pozicijos atžvilgiu. Komunistai esą pageidavę, kad Bidault kiek galėdamas remtų Sov. Sgos pažiūras. Tačiau jam pavykus susitariti dėl anglies tiekimo Prancūzijai iš Ruhr srities, jis visiskai pakrypęs į vakarų sąjungininkų pusę.

Dėl šios krizės plačiai pasisakė ir Anglijos gegužės 5 d. spauda. Laikraščiai, komentuodami gegužės 4 d. parlamento posėdį, kuriame komunistai balsavo prieš Ramadier pasitikejimo reikalavimą, nurodo, kad dabar Prancūzijos politikoje prasidėjęs naujas persilaužimas. Manoma, kad iš to

daugiausia naudos turėsias gen. de Gaulle judėjimas. Šia prasme pasisako ir įtakingasis „Times“.

Gegužės 5 d. Prancūzijos ministrų kabineto posėdyje jau nedalyvavo komunistų atstovai. Ligi galutinio kabi-

Paul Ramadier, Prancūzijos ministrų kabineto pirmininkas.

neto pertvarkymo ministras pirmininkas Ramadier 5 komunistų ministrų profelius perdavė socialistams, o gyvybės ministro postą — radikal-socialistui Delbos.

Taip pat ir Prancūzijos spauda, rašydama apie šią krizę, pastebi, kad Prancūzijos užs. politikos gyvenime prasidėjo naujas posūkis. Atrodo, kad prancūzų tauta turėtų suprasti, jog partijų klampynėje Prancūziją iš šios ligos galėtų pagdyti viena stipri partija, apie kurią susiburtų geriausi Prancūzijos sūnūs, o jai vadovautų Prancūzijos rezistencinio sąjūdžio vadas gen. de Gaulle.

Gegužės 7 d. posėdžiavo Prancūzijos socialistai, norėdami surasti išeitį iš dabartinės padėties. Po 12 val. užsitęsio posėdžio per 2500 suvažiavimo dalyvių pasisakė už tai, kad Ramadier ir toliau vadovautų koalicinei vyriausybei be komunistų. Prieš šią rezoliuciją pasisakė per 2100 atstovų.

Anglijos darbininkijos gyvenime gegužės 5 d. yra istorinė. Nuo šios dienos Anglijos angliakasiai dirbs savaitėje tik 5 dienas. Šio įstatymo projektas buvo priimtas praėjusios žiemos metu. Tai yra nepaprastas darbininkijos laimėjimas.

Anglijos vyriausybės ir profesinių sąjungų sferose pabrėžiama, kad ši reforma būsimai paliks įspūdį, jog nebūsimi žalinga Anglijos iškasmų anglių tonazui. Vyriausybė ir profesinių sąjungų atstovai apeliavo į darbininkijos moralę, kad šie suprastų užsidėję atsakomybę ir nesumažintų anglies produkcijos.

Gegužės 5 d. Anglijos parlamente užs. reikalų ministras Bevinas pranešė, kad grįždamas iš Maskvos jis Varšuvoje susitaręs su Lenkijos vyriausybės atstovais ratifikuoti prieš metus pasirašytą finansinį susitarimą. Be-

NESUTARIA DĖL JT ŠTABO SUDARYMO

Reuterio korespondentas iš New Yorko pranešė, kad JT sudarytoji ginčiotosioms pajėgoms prie JT sudaryti komisija negalėjo susitarti dėl Rusijos priešinigos laikysenos. Pabrėžiama, kad beveik visuose esminiuose klausimuose balsai skyrėsi 4:1.

Iškilus klausimui, kur turi būti laikomos JT karinės pajėgos, kada to reikalaus esama padėtis, sovietai buvo nuomonės, kad JT kontingentui skiriamos karinės pajėgos privalo būti laikomos tik savo krašte. Kaip korespondentas pabrėžia, tai reikėtų, kad priėmus tokią rezoliuciją, nei Anglija, nei Amerika, nei Prancūzija, nei Kinija negalėtų laikyti kitur savo kariuomenės, kaip tik namuose.

Antras klausimas, kiek kiekviena valstybė skirs karinių pajėgų ir priemonių į šią tarptautinę kariuomenę. Sovietai rodinėja, kad kiekviena didžioji valstybė (kurios Saugumo Taryboje turi veto teisę), turėtų skirti vie-

vinas pabrėžė, kad ir dabar jis skatina lenkus grįžti namo, tikėdamas, jog jie savo krašte yra tikrai reikalingi platus mato atstatymo darbams.

Pagal ratifikuojamą finansinį susitarimą, Anglijos vyriausybė atsisako nuo žymios dalies suteiktų paskolų buvusiai Londono Lenkijos vyriausybei. Anglija paskolino didžiausias sumas apginkluodama Lenkijos kariuomenę. Korespondentai pabrėžia, kad šio susitarimo ratifikavimas reikšia santykių pagerėjimą tarp Lenkijos ir Anglijos. Tvirtinama, kad ir Lenkijos vyriausybė čia padariusi savo įnašą, atsisakydama atimti Lenkijos pilietybę tiems Lenkijos piliečiams, kurie yra įstoję į Anglijos sukurtą „paruošimo ir apgyvendinimo korpusą“.

Gegužės 7 d. Anglijos parlamentas priėmė karinės prievolės įstatymą. Anksčiau vyriausybė buvo pasiūlysi, kad privalomoji tarnyba kariuomenėje turėtų 18 mėnesių. Anglijoje trūkstant darbo jėgų, šis įstatymas buvo pakeistas, ir dabar kariuomenėje vyrai turės tarnauti 12 mėnesių. Už šį įstatymą balsavo ir opozicijos atstovai.

Jau antra savaitė New Yorke tęsiasi specialioji JT sesija Palestinos problema spresti. Pasiūlyma, kad žydų atstovai būtų išklausyti JT pilnatos suvažiavime, rėmė Sov. Rusija, Gudija, Ukraina ir kt. prijauniančios valstybės. Buvo priešinigos didžiulios Vakarų, arabų ir kai kurių Pietų Amerikos valstybės. Pagaliau gegužės 5 d. JT pilnatis dielė balsų dauguma nutarė, kad žydų atstovai pareikštų savo pažiūras politinėje JT komisijai. Ši kompromisinė pasiūlyma pateikė Jugoslavijos atstovas.

Gegužės 7 d. JT pilnatis nutarė, kad politinėje komisijoje savo pažiūras Palestinos klausimu galės išdėstyti ir Palestinos arabų atstovai. Manoma, kad ir JT politinę komisiją, kuri svarstys šį klausimą, turėtų būti išrinkti neutralių kraštų delegatai.

Tuo tarpu Palestinoje ir toliau vykdomi teroro aktai. Gegužės 4 d. Irugun Zveji Leumi nariai išsprogino Akros kalėjimą. Apie 280 kalinių pabėgo. Teroristai prieš išsprogindami kalėjimo sienas užminavo visus į šią vietovę einančius kelius, kad laiku negalėtų atvykti britų pagelba. Jie praneša, kad šios operacijos metu žuvę 6 jų nariai.

Taip pat pranešama, kad nuosakų jų žydų „Hagana“ organizacijos nariai, keršydami žydams teroristams už vykdomus teroro veiksmus, Jeruzalėje nušėdė 6 žydų teroristų organizacijos narių.

Amerikos laikraščiuose skelbiama, kad šią vasarą būsimai vykdoma plačiausio masto emigracija į Palestiną. Jeigu būtų ir toliau sunku žydus gabenti jūros keliu, tad numatoma juos išsodinti „išrinktojoje žemėje“ net pasirašytą pagelbą.

Pranešama, kad Makedonijoje ir vidurio Graikijoje vėl pagyvėjo partizanų veikla. Esą vyksta gyvi susirėmimai tarp banditų ir reguliarios vyriausybės kariuomenės. Nurodoma, kad Olimpo kalno papėdėje partizanai išsprogino elektros jėgainę. Taip pat vyksta susirėmimai į pietryčius nuo Solonikų miesto.

Pranešama, kad Makedonijoje ir vidurio Graikijoje vėl pagyvėjo partizanų veikla. Esą vyksta gyvi susirėmimai tarp banditų ir reguliarios vyriausybės kariuomenės. Nurodoma, kad Olimpo kalno papėdėje partizanai išsprogino elektros jėgainę. Taip pat vyksta susirėmimai į pietryčius nuo Solonikų miesto.

Pranešama, kad Makedonijoje ir vidurio Graikijoje vėl pagyvėjo partizanų veikla. Esą vyksta gyvi susirėmimai tarp banditų ir reguliarios vyriausybės kariuomenės. Nurodoma, kad Olimpo kalno papėdėje partizanai išsprogino elektros jėgainę. Taip pat vyksta susirėmimai į pietryčius nuo Solonikų miesto.

Trumanui ir Kongreso Pirmininkui memorandumą tremtinių į JAV išleidimo reikalą.

Dabar yra gautas iš Kongreso Pirmininko Joseph W. Martin, Jr., laiškas, kuriuo tvirtinama memorandumo gavimas ir pranešama, kad jis yra įteiktas atitinkamai Kongreso komisijai.

(LTB, Vyr. Kom. Inf.)

IR BIMBA KONSTATUOJA PERSEKIOJIMĄ

Amerikos lietuvių bolševikų laikraščio „Laisvė“ redaktorius Bimba, pernai lankęsis Lietuvoje, aprašinėja įspūdžius ir pasakoja apie faktus, kai į jį, kaip į Amerikos lietuvių, kreipėsi žmonės ir prašė jo užtarimo nuo persekiojimų. Štai jo pasakojimas:

„Štai prieina profesorius. Jis nori su manim pasikalbėti, bet čia negalys: einam, sako, į kitą kambarį. Nuolaimė. Jis pradedą: „Baisus daiktas, lietuvių veža į Sibirą, štai mano brolis išvežė. Būt toks geras, gelbėk!“

„Ateina moteriškė: „Mano brolis nutelė dešimčiai metų kalėti. Apkaliojo jį bendradarbiavime su vokiečiais. Padėk man jį išgelbėti.“

„Prieina graži universiteto studentė: „Rusai užplūdo mus. Rusai užsmaugė mus. Amerikiečiai, gelbėkit!“

Kad ir bolševikiškiasms išvadas Bimba iš to darytų, vis tiek jis konstatuoja, kad lietuvių okupantų persekiojami, tremiami į Sibirą ir t. t.

ROOSEVELTO LAISKAI POPIEZIUI NYHT? Š. m. Nr. 19 skelbia, kad Macmillan Company, Washington išleido karo meto korespondenciją tarp Prezidento Rooseveltto ir Popiežiaus Pijaus XII. Pagal ją 1941 m. rugsėjo 3 d. Rooseveltas rašė Popiežiui, kad Sovietų diktatūra esanti mažiau pavojinga žmonijai kaip Hitlerio ir kad Sov. Rusijos laimėjimas būtų mažiau pavojingas religijai, Bažnyčiai ir apskritai žmonijai už Vokietijos laimėjimą.

Protesto atgarsiai

Lehrte's stovyklos gyventojai š. m. kovo mėn. 10 d. buvo pasiuntę „Britų Sąjungos Europiečių Laisvei Ginti“ memorandumą Pabaltijo kraštų Nepriklausomybės atstatymo reikalui.

Dabar iš jos yra gautas su pirminiu kės kunigaikštienės Atholl ir Chichesterio Vyskupo Duncan Tonn parašais atsakymas, kurį čia paduodame.

„Brangūs Poniai!

Atsakydami į Jūsų laiškus, kurių aš tiek daug iš Jūsų tautiečių esu gavusi, noriu Jums pasakyti, kaip gliai aš ir mano bendradarbiai Britų Lygoje Europiečių Laisvei Jums atjaučiame, ir kaip nepalastamai mes dirbame mišikams čia įrodyti tą didelę skriaudą, padarytą Jums ir Jūsų kėntantiems tautiečiams. Isteigiant mūsų Lygą lapkričio mėn. 1944 m., beveik nė vienas nedrįso apie tai kalbėti, kas atsitiko su Jūsų Valstybėmis. Suprantama, kad žinia apie antrąjį bolševikų užgrobinimą Jūsų Valstybių dar mažai buvo žinoma ir dar dėl to, kad karas dar nebuvo laimėtas. Bet mūsų Vicepirmininkas Chichesterio Vyskupas pajudino Jūsų reikalavimą mūsų viešame susirinkime sausio mėn. 1945 m., ir nuo to laiko mes darome viską, ką galima išaiškinti žmonėms apie Jūsų Valstybių padėtį. Mes nuolat palaikome ryšį su Jūsų Ambasadoriais (pasirūpinais), iš kurių mes nuolat gauname informaciją, o taip pat mes dažnai Jus minime mūsų savaitiniame spaudos biuletenyje,

kurį leidžiame nuo pereinčių metų. Paskutinėmis savaitėmis esame padarę ypatingą pasangą Jūsų reikalui pateikti savo Vyriausybei ir viešumai: ir mes tikime, kad greitai laiku įtakingų asmenų pasirašytas laiškas pasirodys „Times“, kuriame bus pareikštas protestas prieš bet kokią būdą de jure aneksijos pripažinimą.

Paskutiniausias mėnesiųjų mūsų išėjimo ančioje spaudoje esame davę daug straipsnių tuo reikalu, taip kad tautai dabar yra geriau paaiškinta apie Jūsų Valstybės padarytą neteisę, negu prieš du metus buvo. Jis turėtų domintis, kad pereinčių metų vasario mėn. viešame susirinkime temoje: „Kodėl mes negalime grįžti namo“ kalbėjo trijų Baltijos Valstybių 4 vyrai ir paliko gilų įspūdį.

Su gilia užuojauta:

Jūs Katherine Atholl.

Ir aš noriu Jums deklaruoti už Jūsų laisvą ir pareiktą Jums gilia užuojauta. Aš Jūsų reikalui įnešau į paskutinį Anglijos Bažnyčių Tautinį Susirinkimą ir laimejau bendrą Jums paramą, taip pat daugelis Vyskupų palankiai kalbėjo Jūsų reikalais.

Duncan-Tonn.

Chichester Vyskupas.

(LTB, Vyr. Kom. Inf.)

L.T.B. VYR. KOMITETO MEMORANDUMO ATGARSIAI

Š. m. kovo mėn. 7 d. LTB Vyr. Komitetas buvo pasiuntęs Prezidentui

Jeromimas Cicėnas

Kardelis išvyksta atostogu.

— ir dar labiau žmogus nustembi, kai patiri, kad jį pavaduos maršalo „tito“ patikėtinis! Lyg perkūnas iš giedro dangaus: kas per persivarkimai „Lietuvių Žodžio“ redakcijoje? Bet ir nelaimėje esti laimė, nenusigaskite, Gerb. Skaitytojai, mano pakartojamoji žinia yra nuvėsusi. Visą tą sensaciją pernai rudenį paskleidė vienas rotatoriumi spausdinamas dienraštis. Jis, pranešdamas apie Paryžiaus konferencijos užkulisius, aukšto Jugoslavijos pareigūno pavardę bandė su-lietuvinti.

Bet škart norisi kalbėti ne apie rik-tus, bet apie kalbos (gimtosios, tautie-čiai) klaidas, kurias, mažesnes ar di-desnes, darome beveik kiekvienas. Klys-tame, ir tų klaidų nebesigėdiname. Ga-lima sakyti, iš lėto prarandame savi-garbę; ne be pagrindo LKD valdyba šaukia:

„Reikia pripažinti faktą, kad gimto-sios kalbos gerbimo jausmas, kurį bu-vome išaukštinę tėvynėje, per pustrė-čių tremties metų, žymiai sunyko ir to-liau nyksta. Jeigu ta blogybė dabar rimtai nesusiurpiname, tai vėliau jau daug mažiau ką begalėsime padaryti: apleistuosius dirvonus bus jau kur kas sunkiau plėsti, o gal jų ir nebejau-dinsime. Neabeikdami žmonės ima prarasti kalbįj atsparumą, lengvai pa-sisavina naujas svetimybes, atsisavina pamirštus senus skolinius ir drąsiau vartoja svetimas žodžių derinimo for-mas. Visi lietuvių kalbos žinovai ir brangintojai turi stoti į kovą“.

Gyvename antrosios nakties be ryto priešaušri. Kuo tada mūsų pirmūnai sielojosi? Šit Silvestras Gimžauskas (Strazdėlio — nors laiko tarpas ir sky-rė — nerimo, ieškojimo ir kovos už lie-tuvių tautinį savitumą bendrininkas) „Pro Lydos mirus pravazuojant“ gie-dojo:

Nėr tėvynės be liežuvio:
Kiekvien šitą gal suprašti.
Atimk kalbą nuo lietuvio,
Tai Lietuvos ir neesit.

Zodyje „Trakėnams“ pastebėjo:
O broliai trakėnai, ar galima būti,
Kad jūs savo kalbai duotumėt pražūtį?
Argi karajimai jums gėdos nedaro,
Ką čionai tarp jūsų penktą amžių varo,
Tačiau neužmiršo kalbos prigimtines,
Nors toli ir seniai iš savo tėvynės.
Kalbininkų atsisaukime, be kliko,
Pirstu prikišamai nurodyta: „... prisi-minkime reikšmingą žmonių priežodį,
kurį Jonas Jablonskis pirmojo pasa-ulinio karo metais, taip pat tremtyje,
buvo parinkęs mokyklos žūkiu: „garbė
svetiminės kalbomis kalbėti, didi gė-da savosios gerai nemokėti“.

Žinia, atsiras žmogeliu, kurie savo kalbinį luosumą ir nepaslinkumą ban-dys pateisinti įvairiomis sunkaus meto aplinkybėmis. Betgi čia negali būti jokių pasiteisinimų. Pevz, Vilniaus krašto lietuviai niekad nebuvo likimo

ŽYDAI LENKIJOS

Žydų iš Lenkijos išvykimo tendenci-ja palaipsniui mažėja. Jei po pr. m. birželio m. įvykusio pogrmo Kieleuo-se kiekvieną mėnesį iš Lenkijos lega-liai ir nelegaliai (daugiausia nelegaliai) išvykdavo 5–6.000 žydų, tai dabar kas mėnesį jų išvyksta tik apie 1.000, iš kurių apie pusę vėl grįžta atgal į Len-kiją. Žydų vadai nurodo dvi šio rei-kinio priežastis. Pirmoji yra Lenkijos žydų nepajėgumas nuvykti toliau kaip į Čekoslovakiją, Austriją ir Vokietiją ir blogos gyvenimo sąlygos įvairiose stovyklose belaukiant progos išvykti į Palestiną, kur jų daugumas nori pa-tekėti, arba į JAV, kur patekti vikių iš tikrųjų yra dar mažiau. Grįžusiųjų pasakojimai prilaiko kitus žydus nuo bėgimo iš Lenkijos.

Antroji priežastis, žymiai efektyves-nė — tai Lenkijos ir žydų bendrumė-nės vadovų pastangos padaryti žydų gyvenimą Lenkijoje pakenčiamesnį. Lenkijos vyriausybė išleido gana žymias pi-nigų sumas žydams rehabilituoti ir įsteigė tam reikalui net specialų de-partamentą, nes Lenkijai atstatyti yra reikalinga kiekviena rankų pora. Šio departamento tikslas yra įjungti žydus į pramonę, ypatingai vakarinės srity-se. Čia Lenkijos vyriausybė turi vi-sišką centrinio žydų komiteto paramą

Šiuo metu Lenkijoje yra 120–130.000 žydų, neskaityant tuksantųjų tokių žydų, kurie nusprendė gyventi nežydiskomis pavardėmis, atsejti, tikrąsi asimiliuoti.

Pusę visų žydų yra grįžę iš Sov. Sa-jungos. Tikta 3,2% visų dirbančiųjų žydų dirba prekyboje ir apie pusę šio skaičiaus — žemės ūkyje. Daugiausia žydų yra susimėtę pramonėje. Apie 10.000 žydų dirba įvairiuose pačių žydų suorganizuotose kooperatyvuose. „Is tuksantais 39 žydai dirba pramonėje, daugiausia tekstilės, bet taip pat dirba ir anglų, metalo, stiklo ir medžio pra-monėje. Paskutiniu metu Stettine bu-vo įsteigta žydų laivų statymo bendro-vė, turinti tendenciją sukurti žydų žve-jų kaimus prie Oderio ir Vislos, 13% visų dirbančiųjų žydų yra Lenkijos ci-vilinėje tarnyboje. Tai yra kažkas nauja Lenkijos istorijoje ir tai padidi-na, arba tiksliau — tesia antisemitizma Lenkijoje. Antisemitizmas iki šol yra smarkiai juntamas. Net ir socialistų ir komunistų partijos negali girtis esan-čios laisvos nuo antisemitizmo, nors jų vadai ir stengiasi tai užgniaužti.“

Galima sakyti, kad pastaruoju metu žydų užpuolimai sumažėjo, tačiau at-skirų užpuolimų ir užpuolimų dar atsi-tinka rytinėje ir kiek rečiau vakarinė-jė Lenkijoje. Yra visai paprasta, kad žydai išmetami iš traukinių, tramvajų, net ir pačioj Varšuvoj. Bet policijai įsakyta greitai veikti, ir žmonės prade-da suprasti, kad žydai, kurie yra nu-sprendę likti Lenkijoje, yra naudingi piliečiai, ir kad valstybė iš to gali tik laimėti.

Faktai ir problemos

Amerikos lietuviai

3. AMERIKOS LIETUVIŲ KOVA SU CARIZMU UŽ LIETUVOS LAISVĘ

Kaip jau buvo minėta, masinė lie-tuvių emigracija į JAV prasidėjo maž-daug kartu su mūsų tautinio atgimimo pradžia, „Aušros“ — „Varpų“ laikotar-pyje. Tačiau tik labai retą kurį iš tų mūsų išeivių buvo spėję paveikti tie pacio ankstyvojo tautinio atgimimo pe-rijodo pragiedruliai ir sužadinti jo tautinę samonę ir jausmus. Beveik visi jie į JAV pateko dar nieko neži-nodami apie tėvynėje prasidėjusį nau-ją tautinį judėjimą, apie slapta Til-žeje leidžiamus lietuviškus laikraščius. Tautinio atgimimo ir įsiamoninimo perijodą jie turėjo išgyventi Ameriko-jė ir, reikia pasakyti, kad jis buvo žy-miai trumpesnis ir našesnis negu Lie-tuvoje; našesnis ta prasme, kad jau iki 1905 m. Amerikos lietuviai buvo gana gerai susiorganizavę, turėjo savo lais-vą spaudą ir aktyviai pradėjo remti visas Lietuvoje pasilikusį tautiečių pastangas kovoje už lietuvių tautos ir lietuviškos kultūros laisvę. Tuo tarpu iki 1904 m. Lietuvoje tebebuvo spau-dos lotynų raidėmis draudimas, cariz-mas neleido lietuviams organizuotis ir visą tautinį darbą dar reikėjo vykdyti nelegaliu būdu.

Nėra jokios abejonės, kad taip grei-tai tautiskai atbusti, taip greitai susi-burti į organizacijas Amerikos lie-tuvims žymiai padėjo nepaprastai pa-lankios nyktinės sąlygos — visokerio-pa laisvė, taip pat, nors ir nedidelio, bet energingo lietuvių inteligentų bū-relio didelės pastangos su dr. Jonu Sliupu, kun. Al. Burbu, J. Adomaičiu-Sernu ir kitais priešakyje. Nereikėjo

Taip Hitleris, Goeringas ir kiti nacių vadai paradaavo Berlyno gatvėmis ir skelbė visam pasauliui jėga priversti jį vykdyti jų valią. Šiandieną jų jau nėra. Teisiami ir jų likučiai. O žmonija didelėmis pastangomis žengia į naujus laikus, kuriuose neviešpatautų brutalių jėga ir prievartavimas.

SUSPENDUOTA BRAZILIJOS KOMUNISTŲ PARTIJA

DPD, Rio de Janeiro V. 8. Aukš-NUTEISTAS KONTROLINĖS KOMI-SIJOS KARININKAS

Hamburgas, DPD. Kontrolinės ko-misijos teismas Humberge buv. kontro-linės komisijos karo belaisvių ir trem-tinių skyriaus karininką už išeikvoji-mą britų karinomenės turtų ir nelegalų brangenybių išvežimą iš Vokietijos nuteisė 6 mėn. kalėti ir 1000 svarų ster-lingų pinigine bausme.

BBC, V. 7. Pranešama, kad Britų Darbo Ministerijos atstovai atvyko į Austrijos okupuotą sritį ir sudarys norinčių vykti į Angliją DP asmenų sąrašus. Šį darbą komisija pradeda gegužės 20 d.

New Yorkas, DPD. Pasibaigus strei-kui telefono bendrovėje „Bell“, — 37.000 telefono darbininkų New Yorke vėl pradėjo savo darbą.

džios Göttingeno lietuviai yra sužaidę 6 rungtynes ir visas laimėjo. Bendras krepšinių santykių 300:135.

Stalo tenise Lithuania pirmąją dieną laimėjo prieš Göttingeno II k. santykiu 5:3. Antrą rungtynių dieną Göttingeno YMCA I k. laimėjo prieš svečius 5:3. Gražiausias vakaro susi-tikimas buvo Adomavičiaus (K) — Pal-taroko, kur trijų setų kovoje laimėjo daugiau patyręs Adomavičius. Tąsakai: Göttingeno YMCA: Dolgovskis 2, Pal-taroka 2, Nasytis 1. Lithuania: Adomavičius 3 ir Lizaitis, Mandekis 0.

—dg—

STALO TENISO RUNGTYNES
LÜBECKE

Balandžio 25—26 d. d. vietos vokie-čių MTV suruošė stalo teniso sezono už-darymo žaidynes. Žaidynes dalyvavo ir trys pajėgiausi lietuviai: Piskėkas, Misiūnas ir Brazlauskas.

A kl. dalyvavo per 40 žaidikų. A kl. laimėjo Piskėkas baigmėje įveikęs Lübecko meistrį Schersmann 3:0. Misiūnui atiteko 3 vieta. G. Brazlauskas iki teko pralaimėti Germanui. Vyrų dvejetė Piskėkas-Brazlauskas baig-minėje kovoje pralaimėjo vokiečiams Bednarsce-Otte 2:3. Misiūnui dvejetė Brazlauskas-Schönknecht laimėjo prieš Röhnke-Dinke 3:2. Vietos vokiečių spauda šį lietuvių laimėjimą gražiai įvertino.

Hamburge įvykusiose stalo teniso rungtynėse Piskėkas, Brazlauskas ir Re-meikis įveikė visų trijų zonų latvių rinktinę 5:4.

—ebd—

IS PABALTIJO UNIVERSITETO VEIKLOS

Balandžio 20 d. įvyko draugiškos fut-bolo rungtynės tarp Universiteto lie-tuvių studentų rinktinės ir Pinnebergo vokiečių, kurias nenusikiai laimėjo stu-dentai net 4:0. Vokiečiai lietuvių geru žaidimu buvo nustebinti, ir savo ko-mandai sustiprinti rungtynėms prieš anglų karius, pakvietė 5 lietuvių žai-dikus. Lietuviams futbolininkams va-dovauja stud. Deikus ir Ščegauskas. Vėlykų atostogų metu, latvių stud-Gulbio ir liet. stud. Snarsko bendru rūpestiu, įrengta Universiteto lauko rinktinio aikštelė. Balandžio 22 d. draugiškos rungtynės susitiko estų rinktinio rinktinė su lietuvišiais medikais. Laimėjo lietuviai 37:17. Ba-

Balys Dundulis

daug laiko, ir tie sveikie, energingi, nors ir daugelis nerastę, Lietuvos kaimo vaikai Amerikoje pasijuto esą senos ir garbingos lietuvių tautos na-riai, nieko bendra neturį su lenkais ir rusais. Tik laisvoje Amerikoje atsidū-rę jie aiškiai pamatė, kaip carinė Ru-sija skriaudžia ir išnaudoja Lietuva, kaip slopinama lietuvių bė ir koks caro biurokratų saivaliavimas vyrauja Lie-tuvoje. Jie tuojau pradėjo prieš tai kelti balsą. Ir juo toliau, juo tas Amerikos lietuvių balsas vis tvirtėjo ir jų moralinė ir materialinė parama ko-vojančiai lietuvių tautai vis augo.

Jau 1889 m. Susivienijimas Lietuvių Amerikoje nutaria, kad jo nariai iš-įgiję ženklius su Vytimi ir lietuviška bei JAV vėliava. Tai jau aiškus po-litinio Amerikos lietuvių nusistatymo pareiškimas. 1890 m. Amerikos Lie-tuvių spaudoje iškeliama sumanymas leisti Amerikoje anglų kalba laikraštį, kuris gintų lietuvių tautos reikalus ir aiškiai pasauliui parodytų Rusijos da-romas Lietuvai skriaudas. 1891 m. ge-gužės 5, 7 ir 15 d. Baltimorėje suren-giami dideli lietuvių mitingai prieš „maskolių terionybės Lietuvoje“. Siuo-se mitinguose kalbas pasakė dr. J. Sliupas, kun. A. Burba ir amerikietis dr. Cohn. Kalbos buvo išverstos į an-glų kalbą, išspausdintos ir plačiai iš-siuntintos. 1892 m. Lietuvių Mokslo Draugystė Baltimorėje nutarė kasmet minėti kovo 4 d., kaip tautinę dieną, baudžiusį panaikinimui Lietuvoje atsiminti. SLA 1893 m. šį LMD nuta-rimą patvirtino, pridėdamas dar tai

„Tačiau ypatingai visas JAV lietuvių kolonijas sujungdavo 1894 m. caro kazo-kų įvykdytos Kražių skerdynės. Dau-gelyje vietų buvo surengti gedulingi ty skerdynių minėjimai, pasipylė pro-testai, pasiekė daugelio kraštų vyriau-sybės. Apie Kražių skerdynės tilpo ke-letas straipsnių amerikoniškuose lai-krasčiuose, ir lietuvių kalba buvo iš-leista keletas knygelių. Šios balsios skerdynės ir nuolatos iš Lietuvos ate-nančios žinios apie lietuvių persekio-jimus, knygelių areštus ir trėmimus į Sibirą, apie rusų gabenimą į Lietuvą — Amerikos lietuvių griežtą nusistatą, mą prieš rusus dar labiau užgrūdina. 1896 m. išleidžiamas rusų kalba atsišau-kimas apie lietuvių tautos padėtį rusų valdžioje ir net 1.000 ju egzempliorių pasinečiamas Rusijos ministeriams, sena-toriams, gubernatoriams, redaktoriams, ir kt. Tuo pat metu Rytprūsiose lei-džiami ir slapta per sieną gabenami lietuviški laikraščiai pradeda gauti pa-ramos iš Amerikos lietuvių. Amerikoj pradėdami leisti Kudirkos, Basanavi-čiaus, Šliūpo ir kitų lietuvių veikėjų raštai, Amerikos lietuviai susirūpinę ir populiarinti lietuvių tautos vardą pla-čiame pasaulyje. Kaip tik tam reikaliui pastaiko gera proga — 1900 m. Pary-žiuje rengiama pasaulinė paroda. Ame-rikos lietuviai nutaria surengti joje lie-tuvišką skyrį ir jau nuo 1896 m. prade-da jį organizuoti, pasikviesdami į talką ir Lietuvos lietuvius. Lietuvišką skyrį šioj pasaulinėj parodoj pavyko gerai suorganizuoti, ir jis vaizdžiai pa-sauliui parodė lietuvių tautos skirtingumą nuo slavų tautų ir Lietuvos kan-čias Rusijos okupacijoje. Ta proga dar buvo išleista keletas nedidelių leidini-lių prancūzų kalba, tarp kurių ypač bū-dingas „Rusų uždraustųjų lietuvišką knygų, 1864—1899 m. išleistų, katalo-gas.“ Apskritai, per šią parodą pirmą kartą prancūzų ir kitų Vakarų Euro-pos tautų tarpe buvo išskeltas lietuvių tautos vardas.

Tais pačiais 1900 m. SLA įsteigia Kankinių Izdą, iš kurio šelpiami ko-voje su carizmu nukentę lietuviai, ypač tremtiniai ir Rusijos gilumą. Tas pats SLA 1902 m. įveda vadinamuosius „tautiskius centus“ — kiekvienas Susi-vienijimo narys tautos reikalams per metus privalo mokėti 12 centų. Žino-ma, tai labai mažas mokestis, bet vis dėlto ir iš tų centų susidarydavo su-mos, ypač kai beveik kiekvienas SLA narys mėgdavo mokėti žymiai daugiau — doleri, pusę. O 1903 m. Amerikos lietuvių tarpe kyla sumanymas išpirkti iš vokiečių Mazonų Lietuvoje Ram-byno kalną ir paversti jį tautos žven-tove, bet užgriuvę 1904—1905 m. įvy-kiai Lietuvoje šį sumanymą nustumė į šalį.

1905 m. revoliucinis judėjimas Lietu-voje Amerikos lietuviuose susilaukė labai didelio atgarsio ir stambios pa-ramos. Daugumas Amerikos lietuvių jau buvo įsitikinę, kad Rusiją, nežiū-rint jos dydžio, vis dėlto tėra tik mil-žinas ant molinių kojų ir vieną dieną gali nuo tų kojų nukristi. Kilusi revoliucija, atrodo, mažiausiai Lietu-vai atneš bent elementariausias laisves. Todėl šią revoliuciją ypač rėmė visa pažangiųjų visuomenė tiek Lietuvoje, tiek Amerikoje: Revoliucijai Lietuvoje remti Amerikos lietuviai įsteigė net ke-lėtą organizaciją: Centrinį Revoliucio-jos Komitetą, Revoliucijos Rėmimo Komitetą ir kt. Jos rinko aukas, rengė mitingus, rašė spaudoje ir t. t. A. Tais metais įvykęs SLA suvažiavimas pratė jo sumanymas reikalauti, kad Vil-niuj būtų atgaivintas Lietuvos univer-sitetas. Revoliucijai Lietuvoje apimusi ir vėl išgalėjus carinei reakcijai, revoliucinė Amerikos lietuvių nuotaka dar ilgą laiką neatslūgo, ją ypač palaikė visa eilė aktyvių tuo revoliucijos daly-vių, kurie iš kalėjimų, arba bijodami areštų pabėgo į Ameriką.

1906 m. ir vėliau smarkiai plečiams tautinė veikla, užmezgami santykiai su jau leistomis lietuvių organizacijomis Lietuvoje ir lietuviška spauda. Žymios Amerikos lietuvių materialės paramos susilaukia Lietuvoje įsteigtosios sve-timo draugijos „Saulė“, „Žilburys“, „Rytas“, Lietuvių Mokslo Draugija Vil-niuj. Prieš pat aną Didįjį karą Ame-rikos lietuvių tarpe aukas renka kun. J. Tumas su kun. Olšausku „Saulės“ rūmams Kaune pastatyti, o dr. J. Ba-sanavičius ir Mart. Yeas — Tautos Na-mams Vilniuję 1900 dolerių ir rūmus dar suspėjama pastatyti. Tautos Na-mams Vilniuję 1913 m. surenkama daugiau kaip 25.000 dolerių, bet užklupę karas sutrukdė jų statybą ir didesnioji ty pinigų dalis karo metu išleidiama lietuviškiems vadovėliams Vilniuj spausdinti.

Artėjant 1910 m., kuriais buvo nu-matyta visuotinis JAV gyventojų su-rašymas, Amerikos lietuviai susirūpi-nę kad lietuviai būtų rašomi atskira tau-tybe, o ne rusais, lenkais ar vokie-čiais. Tuo tikslu lietuvių delegacija aplanko tuometinį JAV prezidentą Taftą, ir jo įsakymu lietuviams įvedam atskira rubrika.

1910 m. Amerikos lietuviai labai iš-killingai pamini 500 metų Žalgirio mūšio sukaktį. Amerikos lietuviai rū-pinasi ne vien tik Didiosios, bet ir Mažosios Lietuvos lietuvišiais. 1912 m. sėkmingai jų tarpe aukas renka Mažosios Lietuvos veikėjas J. Vanagaitis Prūsijos lietuvių organizacijoms ir lai-krasčiui „Birute“ leisti.

1911 m. daugiausiai Amerikos lie-tuvių pastangomis Paryžiuję įsteigiamas Lietuvių Informacijų Biuras, kuris ypač reikšmingą darbą atliko ano Didžiojo karo metu.

Kilus Didžiajam karui, Amerikos lie-tuvių veikloj atsivertė naujas lapas. Jau pačioje jį pradžioje Amerikos lie-tuviai metė žūki — turi būti atstatyta laisva, nepriklausoma, demokratinė Lietuva ir to tikslo su nepaprastu in-tensyvumu siekė.

—esp—

landžio 23 d. prasidėjo lietuvių stu-dentų tarptakultietinės krepšinio žai-dynės. Pirmose rungtynėse Medicinos Fak. laimėjo prieš Žemės ūkio Fak. 36:19.

Įvykusiose Pinnebergo vokiečių lengv. atletikos varžybose dalyvau-ti pakviestas ir Pabaltijo Universitetas. Ėjime laimėjo Dalinš (latvis). Iš lie-tuvių nebogaii bėgimuose pasirodė stud. med. K. Astravas.

Įvykusiose šachmatų rungtynėse tarp latvių ir estų studentų, latviai laimėjo 3, 5:1. 5. Netrukus prasidėda lietuvių studentų šachmatų turnyras.

Nacių recidivistai Amerikiečių teisme Munchene (iš kairės į dešinę: SA vadas E. Bartel, SA brig. vad. A. Wiczonke, SA Oberführer A. Schieffner ir SA grup. vadas W. Dittler. Jie kaltinami nacių šmokslu atgaivinti naciizmą.

čiai, gyveną pas krikščionis. Nurodo-ma, kad esą apie 20.000 tokių vaikų. Daugelis jų net nesizino esą žydai, o kiti nenori žydais būti. Pav. Rabino anūkas apsiplėję asaromis ir vos ne-puolė musti to asmens, kuris jam pasakė, kad jis esą žydas. Jis atsisakė pa-likti įteivius, pareikšdamas, kad jis žy-dų nenorį būti ir niekada nebusias. Tokių atsitikimų yra daug.

Žydų vadovai nori šiuos vaikus susi-gražinti, tačiau abejojama, ar nors pu-sė sutiks grįžti į žydų bendrumėnė. Katalikų Bažnyčia taip pat atmeta žy-dų reikalavimus, nurodydamą, kad krikštyti žydų vaikai turi pasilikti krikščionims.

(Manchester Guardian 31. 356/47).

BBC, V. 7. Vašingtonas. Gegužės 6 d. įvykusiame Kongreso posėdyje buvo svarstomas pašalpos Graikijai ir Turkijai įstatymo projektas. Respu-blikonų partijoje įvyko skilimas, nes dalis atstovų pasisakė, kad šį paskola būtų duodama per JT organizaciją. Didele balsų dauguma klausimo svarstymas atidėtas dar vėlesniais laikais, nors respublikonų kongreso užs. rei-kauk komisijos pirmininkas Eaten rei-kaavo, kad šio įstatymo priėmimas nebūtų atidėliojamas.

SPORTAS

KASSELIO LITHUANICA
GÖTTINGENE

Göttingeno lietuvių YMCA-os sky-rius pabaltiečių stovykloje įsirengė krepšinio aikštę, kurios atidarymo proga, š. m. balandžio mėn. 26-27 d. d., buvo pakviesti Kasselio Lithuanicos sportininkai. Buvo žaistos dvejų krepšinio ir stalo teniso rungtynės su vie-tine lietuvių YMCA. Krepšinyje göttingeniskiai buvo stipresni ir lai-mėjo abu susitikimus. Pirmųjų rungtynių pradžioje svečiai greitai žai-dimu baigia pirmą puslaikį 16:13 savo naudai. Antrame puslaikyje göttinge-niskiai susima ir krepšius skirtumas didėja jų naudai. Rungtynės laimi Göttingeno YMCA 37:27. Antrą dieną svečiai bando atsigriebti. Nežiūrin-kuikių Landsbergio I metimų, kuris pats vienas savo komandai pelne 21 tašką, atsigriebimo rungtynės Kasselii nepavyko. Ir šį kartą laimį šeiminin-kaį pasekė 42:37. Gerai teisėjojo Puzinauskas II. Žaidė ir taškų per abi dienas pelnė: Göttingeno YMCA: Ignatavičius 24, Sutas 22, Paltarokas 20, Grebliauskas 12, Stasiulis 1. Lithua-nica: Landsbergis I 30, Miskinis K. 16, Miskinis V. 10, Aizinas 4, Bagdzianas 4, Landsbergis II 0. Nuo šių metų pra-

Martynas Mažvydas ir jo bendradarbiai

(Tęsinys iš 18 nr.)

7.

Mažvydai mirus, visus jo užbaigtus ir neužbaigtus rankraščius paveldėjo jo pusbrolis *Baltmiejus Vilentas*. Keletą metų už Mažvydą jaunesnis, bet kartu su juo stojęs į Karaliaučiaus universitetą, nors ilgiau už jį universitete studijavęs, jis nuo 1550 m. buvo apėmęs svarbiausią tuo laiku Mažųjį Lietuvos parapiją — lietuvių parapiją pačiam Karaliaučiuje ir čia gyveno ir dirbo ligi savo mirties 1587 m. balandžio ar gegužės mėn. (paprastai laikoma, kad jis mirė spalio mėn., bet tikrumo visu pusečiu anksčiau, nes tik gegužės mėn. 9 d. jo vieton buvo kviečiamas Jonas Bretkūnas). Iš dviejų savo santuokų susilaukęs skaitlingos šeimos ir materialiai daug blogiau už Mažvydą aprūpintas (jis kažin kodėl ir negavo Virbalyje sklypo), jis visgi buvo daug už Mažvydą populiaresnis — ypačingai jis lietuvių plačiose masėse išpopuliarėjo 1571 m., kada dėl bado krašte ir Karaliaučiuje suplaukus minios lietuvių kaimiečių. Vilentas virto jų vieninteliu globėju, maitintoju ir užtėrėju.

Pradžioje, matyti, neturėdamas pats jokių literatūrinių pretenzijų, gal tik pusbrolio prašomas sudėjęs jam vieną kitą giesmę, Mažvydai mirus, Vilentas tik susirūpino jo raštiko palikimo sutvarkymu ir paskelbimu. Ir pirmas jo uždavinys buvo galutinai paruošimas spaudai platesnio giesmyno, kuris buvo būtina reikalingas protestantiškomis pamaldoms, nes išspausdintuose trijuose Mažvydo darbuose iš viso buvo tik 14 giesmių. Mažvydas prieš mirtį buvo sūpėjęs spaudai paruošti tik šio giesmyno savarakišką dalį, apėmusią tik apie 30 giesmių (jų tilpo ten 31, bet vieną kitą iš jų galėjo jau Vilentas pridėti). Vilentas šią dalį dar kartą perredagavo ir perkoregavo ir 1566 m. išspausdino pavadinimu *Giesmės Chrikščėnizskas gedamos Baszniozsu per Adventą ir Kaledas ik Gramniezu*. Iš 31 čia įdėtų giesmių tik po vieną (27) yra padėtas Baltmiejiaus Vilento parašas, bet ir ji, galimas daiktas, buvo Vilento įdėta. 25-ji giesmė (Bernelis gimė mumus) yra pakartota iš 1547 m. katekizmo ir 27-ji (Christus Jordanop ateigla) iš 1559 m. Formos Chrikstima. Visos kitos 28 giesmės buvo specialiai šiam leidiniui paruoštos, bet galimas daiktas, kad ne visos jos buvo paties Mažvydo sudėtos, tik šiuo tarpu sunku atskirti Mažvydo sudėtą giesmės nuo giesmių, sudėtų jo bendradarbių, juo labiau, kad Vilentas, giesmyną redaguodamas, daugelyje vietų galėjo išlyginti kalbą ir nutrinti įvairius kalbinius ir rašybos skirtumus tarp atskirų giesmių. Atrodo, kad giesmių buvo išversta iš lotynų kalbos ir jas, greičiausia, išvertė pats Mažvydas; penkios giesmės buvo išverstos iš vokiečių kalbos, o vienuolika turi lotynskas ir vokiškas paantraštes ir tik dvi (5 ir 16) neturi nei lotyniško nei vokiško prototipo.

Pirmąją Mažvydo giesmyno dalį paskelbęs, Vilentas pradėjo ruošti spaudai ir antrą, daug platesnę dalį. Matyti, šiai daliai Mažvydas buvo palikęs tik dalimi sutvarkytą medžiagą, greičiausiai, ligi „Psalmių ant Wakara“. Vilentas žymioj dalyje perredagavo jau paruoštą dalį, šiek tiek, bet toli be visur, išlygindamas kalbą ir rašybą ir išsilikusios Mažvydo palikime svetimos ir dalimi paties Mažvydo parašytos medžiagos, sudarė plačiąs priedus, naujas giesmes neįjungdamas organiskai į giesmyną, bet visais pluoštais prijungdamas prie Mažvydo paruoštos dalies. Tarp kitko, jis pridėjo ir vietomis jo ištaisyta pakartojimą 1549 m. Giesmės S. Ambraszejaus ir pačioj pabaigoje gal dar paties Mažvydo išplėstą 1547 m. katekizmo katekizminę dalį. Atrodo, kad tuo būdu Vilentas norėjo išleisti ne tik nespausdintus Mažvydo darbus, bet pakartoti ir tuos, kuriuos Mažvydas buvo anksčiau pats paskelbęs.

Tiems laikams gavęs tam reikalingą žymią sumą (53 šilingus), Vilentas 1570 m. išspausdino Karaliaučiuje ir Mažvydo žymiausių ir mums svarbiausių darbų — *Giesmės Chrikščėnizskas gedamos Baszniozsu per Velikas ir Sekminius ik Aduenta*, tuo būdu giesmėms apimdamas, kartu su 1566 m. giesmynu, visus bažnytinius metus.

Šis giesmynas apėmė 104 giesmes (taigi kartu su 1566 m. giesmynu 135 giesmes), 18, įvairiose vietose tarp giesmių išmėtytų, maldų (1566 m. giesmynė jų buvo penkios) Redą Misrapu ir Redą Jutrinis ir jau minėtą, pabaigoje įdėtą praplėstą katekizmą. Tarp šių giesmių yra ir visos 1547 m. katekizmo giesmės, tik kiek pakeistais ir pataisytais tekstais ir keletas dubletinių giesmių — naujų vertimų tų pačių giesmių, kurios tam pačiam giesmynė jau buvo išspausdintos kitam vertime. Bet mums yra svarbiausia ta giesmyno savybė, kad čia yra nurodyti vardais ir pavardėmis kai kurių giesmių autoriai, kurių daugumas ligi 1921 m., kada tas užimėties giesmynas buvo surastas, iš viso mums nebuvo žinomi.

8.

Iš 14-kos autorizuotų giesmių 2 giesmių autorium nurodytas jau mums žinomas Jurgis Zablockis ir dviejų Augustinas Jamontas, taip pat jau minėtas sąrašų su 1547 m. katekizmu. Kitų 10-ties giesmių autorių ar vertėjų nurodyti mūsų literatūros pionieriai — Abromas Kulvietis (čia pavadinamas Kulviškiu), Stanislovas Svetkus Rapolionis (Rapaigelauonis), pats to leidinio redaktorius Baltmiejus Vilentas, Stanislovas Marcianas, Aleksandras Rodūnionis (Radunionas), Mikalojus Blotna (Blotana), Jonas Saduikionis (Seduikionis), Tomas Gedkantas, Ulrichas Marceceus ir Jonas Kyrtoforas — visų dydikių mūsų seniausiųjų rašytojų. Nors

išskyrus Zablockį ir Jomantą, visų likusių dešimties autorių pavardės yra nurodomos kiekvienam tik prie vienos giesmės, bet atrodo tikra, kad jei ne visi, tai bent daugumas tų Mažvydo bendradarbių giesmynui davė ir daugiausia giesmių, tik sąmoningai jų pavardės nebuvo kartojamos, nes Mažvydai su Vilentu, matyti, ne tiek rūpėjo nurodyti, kas kokią giesmę yra parašęs, kiek atžymėti, kas būtent, giesmyną sudarant, jame bendradarbiavo — tos pavardės turėjo atstoti trūkumą bendros rodyklės, kuri iš viso giesmynui nebuvo sudaryta. Ir tuo būdu atrodo tikra, kad pvz. Rapolionis, be jo vardu pažymėtos giesmės, sudėjo dar 59-tą giesmę (Ataminki szmogau szodzinys Jesus); Kulviečiui priskirtina žymi dalis „Psalmių ant Ritameta“, Jomantui daugumas kitų psalmių ir greičiausia visos psalmės „ant Wakara“. Palyginus ir kitų bendradarbių eliaivimo būdą, kalbą ir rašybą, galima būtų ir jiems vieną-kitą giesmę priskirti, tačiau šis darbas ligi šiol dar nėra atliktas.

Visi šie bendradarbiai buvo kilę iš įvairių Lietuvos vietų. Kaip žinoma, Kulvietis buvo kilęs iš Kulvos prie Kauno; Zablockis buvo jo artimiausias

Rašo Prof. Vaclovas Biržiška

kaimynas, greičiausia, iš Užbalių prie Kulvos; Stanislovas Svetkus, gavęs Rapolionio pavardę nuo Rapolionių kaimo apie Eišiškį, buvo jau lietuvis-rytietis, nors dar nepaaiškėjus giminytės saitai jį rido su Kulviečiu; Vilentas buvo, matyti, pusiau žemaitis, pusiau vilnietis. Jomantas — žemaitis, gal, nuo Rietavo, iš Jamončių. Apie juos jau teko anksčiau kalbėti.

Naujai čia pasirodo Stanislovas Marcianas, kilimo iš Didžiosios Lietuvos, kaip Stanislovas Musa iš Vilniaus 1547 m. įsimatrikuliuojęs Karaliaučiaus universitete ir tuo būdu studijavęs kartu su Mažvydu, paskiau buvęs reformatų kunigu Deltuvų; 70-jų metų pabaigoje, vėl priėmęs Musos pavardę, jis išsikėlė protestantų kunigu į Lazdėnus Maž. Lietuvoje, kur mirė 1584 m. Karaliaučiaus universiteto matrikuloose atžymėjimas jo vilniečių dar nereiškia, kad jis buvo Vilniuje gimęs, bet, greičiausia, kad kilęs iš Vilniaus vyskupijos, ar atvykęs iš Vilniaus. Kilimo, taip pat kaip ir Kulvietis su Zablockiu, jis buvo iš ano laiko Kauno apskritys — ar iš Petrašiūnų prie Kauno, ar iš Petriškių Rumšišės valsčiuje. Be anos Mažvydo giesmyno giesmės, kitų jo darbų nežinom. Aną giesmę jis galėjęs Mažvydai įduoti dar studijuodamas universitete.

Tomas Gedkantas buvo kilęs iš Varnių, Zemačių vyskupijos centro. 1550 m. jis atvyko į Maž. Lietuvą, stojo į Karaliaučiaus universitetą; jį užbaigęs, nuo 1553 m. apėmė Širvintų parapiją, kurioj jis buvo daug anksčiau paskirtas, bet jam buvo leista kartu tęsti studijas. Prieš apimdamas parapiją, jis ilgęsį laiką gyveno pas Mažvydą Ragainėje, nes, susirgęs, negalėjo vykti į savo tarnybos vietą. Tuomet, Ragainėje gyvendamas, jis greičiausia, ir parašė savo giesmę. Širvintuose jis pasimirė, rodos, 1566 m. Be šios giesmės, žinomas dar jo surašytas Jurbarko ir Virbaliaus (Novavolios) 1561 m. intonirius, kuriame, kitų tarpe, ir jis minimas kartu su Mažvydu Virbaliaus sklypininku ir žemės savininku.

Aleksandras Rodūnionis, vadinamas vyresniu, buvo, kad atskirtų nuo to paties vardo jo sūnaus, kaip jau sako jo vartojama pavardė, buvo kilęs nuo Rodū-

nės. Jį 1546 m. Zablockis atgabeno į Karaliaučių, kur jis studijavo ligi 1549 m., kada buvo paskirtas kunigu į Kaukėnus, kur ir dirbo ligi savo mirties 1583 m. Matyti, dar studijuodamas universitete vienu laiku su Mažvydu, jis atidavė jam savo parašytą giesmę, bet vėliau su mūsų literatūra daugiau nesusidūrė.

Jonas Saduikionis greičiausia buvo kilęs iš Saduikių kaimo, Tauragnų valsčiaip Saduikius XVI amžiuje galima užtikti ir kitose centrinės Lietuvos vietose. 1547 m. jis įsimatrikuliuojo Karaliaučiaus universitete ir tuomet turėjo suėiti su Mažvydu ir įteikti jam savo sudėtąs giesmes. Po to jo veikimo pėdsakai šiuo tarpu nesurandami, bet turint galvoje, kad jo sudėta giesmė, sutrumpinta trimis posmais, buvo pakartota 1598 m. reformatų Vilniuje išspausdintam vad. Petkevičiaus katekizme, galima prielasti, kad mokslus Karaliaučiuje užbaigęs, jis grįžo į Didž. Lietuvą, kur buvo reformatų kunigu ar katechetu ir galėjo būti gyvas dar tuo laiku, kada buvo redaguojamas 1598 m. katekizmas.

Mikalojus Blotna, irgi vadinamas vyresniu, nes turėjo sūnų, kunigą Mikalojų, buvo atvykęs į Maž. Lietuvą iš

Didžiosios, bet jo kilimo vieta ir tikroji pavardė nėra ligi šiol išaiškinta. Nei Karaliaučiaus, nei kitam kokiam universitete jis nestudijavo, tik 1573 m. įrašydamas savo du sūnus studentais, ir pats su jais, dėl garbės įsimatrikuliuojo. Apie 1555 m. Blotno buvo paskirtas kunigu į Klaipėdą, iš kur 1557 m. buvo perkeltas į Pilupėnus, kur mirė 1587 m. kovo mėnesį. Su Mažvydu jis, greičiausia, bendradarbiavo, gyvendamas kaimynystėje 1536—1557 m. Be vienos giesmės, kitų jo darbų nežinome, o ir šitoj giesmėje yra tiek polonizmų, kad galima prielasti, jog jis nebuvo lietuvis.

Pagaliau, lieka dar du ligi šiol nepaaiškėję Mažvydo bendradarbiai — Ulrichas Mereuceus ir Jonas Kyrtoforas. Vienintėlis Ulrichas, kurį pavyko surasti vokiškų universitetų studentų sąrašuose, pirmoji XVI a. pusėje yra „Ulricus Hostius von der Wylat“. Tai Ulrichas Hose iš Vilniaus, synas taip pat Ulriko Hozės, išieivio iš Badeno ir Krokuvos, o iš ten išsikėlusio į Vilnių, kur jis buvo Vilniaus pilies ir miesto prokuratoriumi, ir brolis pagarsėjusio reformacijos priešo kardinolo Stanislovo Hosiaus. Tai, kad Hosius buvo vadu katalikiskos reakcijos prieš protestantizmą, galėjo nekludyti Ulrikui Hosiui būti reformacijos šalininku, nes Hosijų šeimoje buvo ir protestantų ir katalikų, ir pats kardinolas traukė teisman savo svaigį už palinkinę reformacijai. Pažymėjimas „Mereuceus“ — Merkinietis čia galėtų reikšti, kad kilimo iš Vilniaus, jis gimė Merkinėje, o gal pats gyveno Merkinėje. Bet žinoma, dar šiuo tarpu negalima tvirtinti, kad Ulrichas Hose ir Ulrichas Mereuceus yra vienas ir tas pat asmuo.

Pagaliau Jonas Kyrtoforas šioj pavardės formoje niekur neužeinamas, bet visai galimas daiktas, kad tai tas pats Kristoforas Jonas, Karaliaučiaus miesto burmistro sūnus, 1529—1535 m. studijavęs Vitenbergo universitete, paskiau ligi 1542 m. ten pat buvęs dėstytoju, 1543 m. Italijoje gavęs teisių daktaro laipsnį ir 1544 m. paskirtas pirmuoju Karaliaučiaus universiteto teisių fakulteto profesorium, paskiau buvęs to fakulteto dekanu ir universiteto rektorium. Jis mirė 1582 m. vasario 21 d. Artimas Kulviečio prietelis, jis, jam mirus, kartu su kitu profesoriu, Jonu Hoppe, buvo parašęs epitafiją Kulviečiui įamžinti. Kaip visi ano laiko Karaliaučiaus gyventojai, jis mokykles ir lietuviškai. Tačiau, jei šis Jonas ir nebuvo Mažvydo Jonu Kyrtoforu, tai gal juo buvo kuris iš Lietuvos — Lenkijos reformacijos šalininkų Jonų Christoperskių? Vienas jų 1545 m. ir vėliau buvo Žygimanto Augusto dvariškiu, o paskiau buvo Sieradzės kaštelionu. Kitas Jonas Christoperskis 1569—1571 m. studijavo Leipigo universitete. Tačiau šie Christoperskiai, nors ir veikė kurį laiką Lietuvoje, bet kilimo buvo lenkai; taigi abejotina, ar jie mokytojai lietuviškai. Kita vertus, lygiai taip pat, kaip Kristoforas Jonas ar Jonas Christoperskis Mažvydo Kyrtoforu galėtų būti kiekvienas iš skaitlingų ano laiko Jonų Kristoforų, ar Kristupų sūnų.

Tuo būdu, gal išėmus tik vieną problematinį ir galutinai nepaaiškėjusį Kyrtoforą, visi kiti Mažvydo giesmyno bendradarbiai, lygiai, kaip ir jis pats ir kaip daugumas kitų Maž. Lietuvos XVI amžiaus protestantiškų kunigų, buvo kilimo iš Didžiosios Lietuvos, daugumoje išieivai į Mažąją Lietuvą, kurie savo darbu padėjo čia sulietuvinti daugumą protestantiškų parapijų ir faktiškai buvo tikrieji protestantizmo skelbėjai tiek Mažųjį, tiek dalimi ir Didžiojoje Lietuvoje, nes kai kurie iš jų (Kulvietis, Zablockis, Marcianas-Musa, Saduikionis) nenutraukdavo ir vėliau ryšių su savo tėvyne. (b. d.)

Savo kūryboje Valius sprendžia būties problemas. Prie gyvenimo jis prieina atvira širdim, su jo problemom susiglaudžia grynai širdim. Gyvenimą, kaip karštą ir žiežirbas mėtantį metalą, jis ima nuogomis rankomis ir jaučia visą jo karštį, visą jo galią. Ir visa tą taip pavaizduoja, kad ir žiūrovas stipriai tai jaučia.

Nuoširdum, atvira ir gila. Ir modernu, o vis dėlto taip paprasta. J. K.

Maironio Pavarario Balsai

Didžiojo mūsų tautos atgimimo dainias Maironio gražiausioji lyrika „Pavarario Balsai“ žiais metais iš karto sulaukė dvigubo X leidimo.

1. — Pirmąjį išleidimo Liudas Vismantas Würzburg. Viršelį pieštas Č. Janušo, teksto iliustracijos pagal VIII-ąjį leidimą padarytos T. Kulakausko. Leidinys išleistas su LTB Švietimo Valdybos pritarimu. Tai IX leidimo, paruošto J. Ambrazevičiaus, pakartojimas. Pakartoti ir to leidimo straipsniai: „Pavarario Balsų leidimai“ ir J. Ambrazevičiaus „Maironis ir visuomenė“. Spausdinta gerame popierėje, normalaus knygos formato (in 8°), Kaina 10 RM.

2. — Antrąjį leidinį išleido P. Indreika ir J. Narbutas Meerbecke. Tai taip pat IX leidimo pakartojimas, tik išleidynt ten buvusius straipsnius. Jų vieton įdėtas J. Kuzmickio str. „Lietuvos atgimimo pranašas“. Knygėlė mažo kėšeninio formato, prastame popierėje. Kūklus dail. VI. Valčiūčio viršelį. Aškus kad šis leidinelis turėjo grynai praktinį tikslą — pateikti moksleiviams ir kitiems skaitytojams brangiąją Maironio poeziją. Dėl sunkių išleidimo sąlygų, nepaprastai taupant popierį, teko labai susipausti ir dėl to, be abejoj, negalėjo būti patenkinta estetinė leidinio pusė. Taip pat leidėjams reikėjo prikišti didį korektūros klaidų skaičių ir nepažymėjimą, kurį leidimą čia pakartoją, nes, kaip žinome, Maironio Pavarario Balsų redakcijos ir apimtis viena nuo kitos žymiai skiriasi.

Pirmosios knygos tiražas 3000 egz., antrosios — 1000 egz. Tikėjime, kad šie kiekiai galės patenkinti būtiniausias mūsų tautiečių reikalus ir drauge su leidėjais turėkime viltį, kad Maironio Pavarario Balsai, kaip neišsenkantis tautos dvasios gaivalingumo šaltinis, labiausiai gali padėti palaikyti tremtinių Vargų Mokyklų besimokančios jaunūmenės tautinius jausmus.

PATAISYMAS

17-me „L. Zodiū“ n-ry ir Prof. V. Biržiškos straipsnių išbrovė klaidų, kurias reikia pataisyti. Vietoje „nemaža rytietiška Kulvos savybių“ turi būti: „nemaža rytietiška kalbos savybių“; vietoje „komplikuotinė redakcija“ turi būti: „kompiliacinė redakcija“; vietoje „1961 m.“ turi būti: „1961 m.“

18-me n-ry vietoje „atvirkščioj paskutinio puslapio pusėje“ turi būti: „atvirkščioj antraštinio lapo pusėje“.

Velykų rytą.

Dail. T. Valius

Gaisras Lietuvos kaime.

Jautrusis dailininkas

Imi, dar nespėjusia nužengti nuo gyvenimo scenos, kurioj įkandin ir drausmė veržiasi naujas gyvenimas, senovės turtum nesuprantamas, turtum nei manomas.

Ir visa ta kūryba persisunkusi gyvenimo scenos, kurioj įkandin ir drausmė veržiasi naujas gyvenimas, senovės turtum nesuprantamas, turtum nei manomas.

Aiški Valiaus kompozicija, ryški jo vaizdavimo forma. Tame paprastume,

LENKTYNĖS

Ganykloj piemens susitarę, bėgimo lenktynes padarė. Iš savo tarpo jie teisingai teiseja išsirinko ir priėmė geriausius bėgius, paskui sustatė juos prie starto, suraginę visus iš karto, ir žiūri, kas čia bus.

Bėgikai pasileido bėgti, o jų žiūrėti sustojo dar ir gyvuliai ir paukščiai.

Ir pasigirdo daug čia savotiškų šnekučių, del bėgančių vaikų. „Jei mano protėvių šnervės ir kojas jie turėtų, tai rods pabėgtų!“ pareiškė žirgas, jaunas ir smagus. „O, ne! Tegu tik turi jie ragus ir uodegas šmaikščias“, pasakė karvė, „tai pačias geriausias lenktynes galėtume turėti!“ — „Oho!“ pasijuokė gaidys, „širas, ve, ko žiūrėti! Visai kitaip lenktynės pasisektų, jei gaidžio jiems sparnus di evai prisegtų!“

Atsiliepė ir čiukė iš visų: „Jūs nešmanot! Jiems mano reik ausų ir uodegos raitys, tai būtų čia lenktynės negirdėtos, nematytos!“

A. Giedrius

Rašytojų suvažiavimas

S. m. birželio 13—14 d. d. šaukiamas Lietuvių Rašytojų Tremtinių Draugijos visuotinis narių suvažiavimas Kirchheim Teck (amerikiečių zonoje). I šį suvažiavimą, kviečiami atvykti draugijos nariai, laikraščių redaktoriai ir knygų leidėjai.

Suvažiavimas vyks lietuviškosios knygos 400 metų sukakties ženkle ir pirmoji diena skiriama šios sukakties iškilmingam minėjimui. Birželio 13 d. rengiama akademija, kurią atliks pasakaitininkai ir aktorai-deklamatoriai. Akademijai vykdyti pakviesti kalbos ir literatūros autoritetai, o meninei daliai — geriausi aktoriai. Ši akademija bus centrinis Mažvydo katekizmo sukaiktis aktas, apvainikuojąs visus tremtinių bendruomenės stovyklų pasikirus minėjimus, kurie plačia banga praėjo V. Europoje gyvenančių tremtinių telkinius. Tačiau tai nebus baigiamasis aktas, nes visi 1947 metai-liet. knygos minėjimo metai.

Birželio 14 diena skiriama organizaciniam L. R. T. Draugijos reikalams. Be grynai techninių klausimų bus aptarti ir bendruomenės reikšmės klausimai, kaip lietuviškų knygų leidyba, lietuvių literatūros propagavimas svetimosios kalbomis, tarptautiniai literatūriniai santykiai ir k. Šiomis temomis bus išsamiai pranešimai ir atliktų bandymų apžvalga. Be to bus aptarti ir priimti L. R. T. Draugijos įstatai ir numatytos konkrečios veiklos gairės.

Po organizacinių darbų antrosios suvažiavimo dienos vakare rengiamas „Sietyno“ koncertas suvažiavimo dalyviams ir vietos lietuviams.

Suvažiavimo metu rengiama lietuviškosios knygos apžvalginė paroda.

Turint galvoje, kad šiame suvažiavime bus svarstomi labai reikšmingi L. R. T. Draugijos konsolidaciniai klausimai, kviečiami kuo gausiau dalyvauti visų trijų Vokietijos okupacinių zonų ir kitų valstybių L. R. T. Draugijos nariai, ypačingai kviečiami nariai iš anglų zonos, su kuriais dėl at-

stuminių priežasčių nebuvo galima užmegsti glaudesnių ryšių.

KAIP IR KUR?

Nuo Frankfurto važiuojantiems reikėtų: Atvykus į Stuttgartą reikėtų sėsti į traukinį Stuttgart-Tübingen ir išlipti Wendlingen stotyje, iš kur gausiamas traukinytis tiesiog į Kirchheim u. Teck.

Važiuojantiems nuo Müncheno reikėtų išlipti tarp Ulmo ir Stuttgart, stotyje Plochingen ir čia persėsti į traukinį Stuttgart-Tübingen, pavažiavus Tübingeno kryptimi išlipti Wendlingene, iš kur eina atskiras traukinys į Kirchheim u. Teck. Arba palaukti traukinio Plochingene, iš kur tiesiog važiuojama į Kirchheim-Teck.

Kirchheimo L. T. B. apylinkės komitetas maloniai suteiks suvažiavimą globoti ir, kiek leis sąlygos, dalyviams apgyvendinimą privačiai pas turėtojų ir viešbutiuose. UNRRR'os apygardinis direktorius šiam suvažiavimui pritarė ir pasižadėjo jį paremti.

Dar kartą paraginame narius, ypač iš anglų ir prancūzų zonų, pasirūpinti

leidimais ir kuo gausiau atsilankyti. Suvažiavimo dalyviai laukiami Kirchheim birželio 12 d. vakare.

Lietuvių Rašytojų Tremtinių Draugijos Valdyba.

ATSIŪSTA SAMYNETI

Vincas Kudirkas, PATYRIS: Viršūninkai, Lietuvos tautos atsiminimai, Cenzūros klausimai ir Vilka. Leidinio pradžioje įdėta trumpa V. Kudirkos biografija. Viršelį ir V. Kudirkos atvaizdas dail. V. Vaitiekio darbo. LTB Gunzenhauzeno skyriaus leidinys. Kaina 5 markės. Spausdintas darbi atliko Br. V. A. P. Šulčiūnai. Knyga išleista gražiai.

Vikt. Kamantauskas, TRUMPAS PRANCŪZISKAI LIETUVISKAS VADOVĖLIS. Išleido leidykla „Patria“, išleidusi jau daug naudingų knygų. Vadovėlis gražiai įristas kietuosa aparatu. Vadovėlyje įdėta daug pasakalėjimų praktiškais reikais. Prancūzų teksto duotas lietuviškas ištarimas.

„STUDENTŲ VARPAS“, neseniai atgalvintos studentų Varpininkų sąjungos organas.

Siuntinėliai iš užsienio

Dalis tremtinių gauna siuntinėlių iš savo giminių ir artimųjų Amerikoje, Kanadoje ir kitur. Tuose siuntinėliuose būna maisto, drabužių ir kitų daiktų, labai reikalingų pusbaidžiui ir įvairiuose nepateiktuose gyvenamiesiems tremtiniams. Dabar toki siuntinėliai dažniau ir iš Anglijos. Jų skaičius kas kartą dides drauge su didėjančiu išvažiujančių skaičiumi. Visą bėdą, kad tie siuntinėliai dažnai apvagiama ar tiesiog pavagiama, todėl jau reikia saugėti saugius pagalbos ir tvarkos, kad šitos skriaudos pagaliau baigtųsi, o ne didėtų.

Siuntinėliai iškraustomi arba dingsta Vokietijoje. Dažniausiai jie yra siunčiami anglų karinių paštų į Vokietijos didesnius centrus, o iš jų pakirstomi į UNRRA'os skyrius adresatams. Ir, va, čia, tarp tų centrų į UNRRA'os skyrių pakeliui kaž kur dingsta. Šitie reikšiniai verčia ieškoti skubios išiešios. Pirmas yra tiesioginis kelias: stovyklų vadovybės turėtų kreiptis į UNRRA'os gerovės karininkus, kurių žinioje yra UNRRA'os pašto įstaigos, ir prašyti iš toliau gauti siuntinėlius suregistruoti ne tada, kai jie į skrypius paštą atgabenami, bet jau paimant iš centrinių įstaigų. Pasirašytiniai paštini siuntinėliai iš pat pirmosios jų paskirstymo vietos Vokietijoje, pasirašytiniai išskirti į UNRRA'os paštus, pasirašytiniai įteikti ir adresatams. Tokiu būdu būtų galima rasti atsakingus asmenis, ir vargu ar siuntiniai galėtų dingti. Kitas kelias priėmti prie siuntinių reikalo su tvarkymo būtu per Baltų Centrinę Tarybą, jei pranešant apie siuntinių dingimus ir iškraustymus. Kuo skubiau bus padaryta reikalingų žygių, tuo greičiau turės išnykti tos nieku nepateisiamos skriaudos.

K. Barėnas
P. S. Redakcija yra patyrusi, kad dėl dingstančių siuntinių BCT jau yra kreipusis į PW and DP Division. Pažadėjama, kad visos stovyklos suregistruotų dingusius ar išardytus siuntinėlius ir nurodytų: 1) gavėjo pavardę, vardą, adresą, 2) siuntėjo pavardę, vardą, adresą, 3) laiką, kada siuntinys apytikriai išsiųstas, 4) kas su juo atsitiko — dingio, buvo išardytas etc. 5) sudaryti atskirai sąrašus dingusių siuntinių, siųstų vokiečių paštu, atskirai — UNRRA'os paštu.

INFORMACINIS LEIDINYS APIE ANGLIJĄ

Išsis sekancijai savaitę. Jame bus Anglijos žemėlapis, Anglijos geografinė apžvalga, istorinė apžvalga, apie Anglijos pramonę, žemės ūkį, prekybą, socialinį draudimą, prof. sągas, didžiuosius Anglijos miestus, Anglijoje vartojamieji saikai, matai, pinigai ir kitokia būtina išvykstantiems informacija.

Spaudos platintojai maloniai prašomi skubiai prisijusti žinių, kiek jiems reikės to leidinio pasiųsti.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Studentų Varpas — studentų varpininkų organizacijos organas 1 ir 2 numeriai, kiekvienas skiriamas išleistams. Kaina numerio 2 RM.

English-Lithuanian-German dictionary, dvi atskiros knygos: 1 dalis apima raides A—L ir II dalis M—Z. Autoriai: Jonas ir Juozas Beržinskai ir V. Minkus. Išleido Beržinskai. Rosenheim-München 1946 m. Žodynas didelis, gausus žodžiais ir sudarytas trim kalbom. Leidinys labai reikalingas.

Coll. Karolį Lėderį ir coll. Jadvygą Kozopolimokaitę, sukūrus šeimoms židinių, nuosirdžiai sveikiname

Bocholto Liet. Studentai

Coll. Leoną Mickūną ir coll. Onutę Svėdaitę, sukūrusius jaukų lietuviškos šeimos židinių, nuosirdžiausiais sveikina

Watenstedto Maironio Vardo Lietuvių Gimnazijos I-mos ir II-tros laidos abiturientai

PRANEŠIMAI

ISPĖJIMAS

Lietuvos Pasiuntinių Anglijoje p. K. B. Balutis siunčiamieji laiskai turi būti adresuojami:

K. B. Balutis
Essex Villas 17
London WS

Kitu adresu jam siunčiamieji laiskai gali patekti į svetimas rankas.

„L. Z.“ ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS

Pranešame gerb. platintojų dėmesiui, kad neįspatinoti laikraščiai atgal neįrašomi.

Sumažėjus prenumeratorių skaičiui prašome laiku pranešti ir atsiskaityti. Neatsiskaitysiems tolimesnis siuntimas sustabdomas.

„Lietuvių Žodžio“ Administracija

SKAUTŲ IR SKAUCIŲ ŽINIAI

LSS Brolių Vadija persikėlė į naują vietą. Visus laisus ir siuntus siųsti šiuo adresu: (21a) Augustdorf b. Detmold, DP Camp, Bl. 110 (Skautų Aido redakcija: ten pat, Bl. 34).

SVARBU GYDYTOJAMS

Š. m. gegužės mėn. 27 d. iki birželio mėn. 7 d. Gydymo Sąjunga rengia Augsburgę tropinių ligų kursus, kuriuos praves Tiubingeno Un-to tropinių ligų instituto direktorius prof. Fischer. Dalyvavimo sąlygos tokios: Kiekvienas dalyvis lektoriumi moka apie 25 RM, dalyviai pagal galimumą bus apgyvendinti Augsburgio viešbučiuose; dalyviai turi atsivežti iš savo stovyklų direktoriaus pažymėjimą, kad per kursų laiką neims maisto iš savo stovyklos, tada maistą gaus iš Augsburgio UNRRA'os; bus stengiamasi kursams išlaikytiems išduoti atitinkamus pažymėjimus; apie norą dalyvauti kursuose reikia pranešti iki š. m. gegužės 15 d. šiuo adresu: Prof. Meškauskas, Augsburg — Hochfeld, DP Camp.

Liet. Gyd. Tremtinių Sąjunga

Igalitinis Britų Zonai

LIGONIS DROŽINĖTOJAS

Drožinėtojas J. Ulicko darbeliai

Bad Munder ligoninėje guli TBC ligonis J. Ulickas, kuris, būdamas ligonis, išmoko drožinėti ir kitus darbelius dirbti. Atvaizdas parodo tuos jo darbelius. Tos nuotraukos nevaizduoja jokios parodėlės, bet yra ligonio palatos sienas puošiantieji dalykėliai, kuriuos ligonis, lovoje gulėdamas, padirbo.

Balandžio mėn. sueina 3 metai, kai guli lovoje ir rūpinčio m. sueis 5 metai, kai guli ligoninėse, tik su pertraukom kelionei nuo vienos į kitą. Praeitais metais liepos mėn. pradėjo

mokyti drožinėti pas vieną kartą per savaitę ateinantį ir ligonines „Bastelstube“ vokiečių meisterį, ir po 8–9 mėn. „mokslu“ rezultatai ir yra atvaizduoti. Dirbti tenka labai sunkiomis aplinkybėmis, nes sėdėti ligonis negali; atsitikė tik ypatingai svarbiais atsitikimais, o šiaip atlieka viską gulėdamas. Medžiagos gavimas ir kiti aprūpinimo dalykai atliekami per kitus asmenis. Sunku su modeliais bei piešiniais. Tenka naudotis daugiausia spauda, arba kiek išmanant pačiam šį bei tą sukompiuoti. Kreiptasi į dailininkus, ta-

čiau jie pagal naują tradiciją, net atsakyti nemalonėjo. J. Ulicko darbeliai lietuviškai visuomeni yra mažai žinomi, tačiau nemaža jų išveža į Australiją, Ameriką, Angliją, Prancūziją. Be medžio J. U. yra padaręs daug dirbų, kurių vienas yra nuotraukų parodulys lentynėlė. Jis nudažė odinėms šliurėms viršelius, kurių keletas porų išsiųsta į Ameriką. Profesijos J. Ulickas buhalteris, visą gyvenimą panašaus darbo nedirbęs. Todėl jis mano, kad sveikiems žmonėms yra daugiau galimybių pakeisti profesiją.

Flensburgo lietuvių gyvenimo nuotrupos

1. Jutlandijos pusiasalio viduryje, Slesvigo-Holsteino srities pakraštyje, Flensburgo užmiestyje, ant Baltijos jūros kranto stovi Mützelburgas. Tai devynių, taisyklingai išrikiuotų, vokiečių jūrinių pastatų barakų miestelis, kuriuose jau netrukus bus metal, kaip gyvena Flensburgo lietuvių tremtiniai, sukelti iš Husumo, „Ostankelager“ ir „Timm-Kröger“ stovyklų. Jų čia esama iš viso apie 500 žmonių.

Tuojuo po vokiečių kapituliacijos Flensburgas buvo vienas pirmųjų lietuviškos organizuotos bendruomenės centrų Slesvigo-Holsteine. Daug kas iki dabar pasikeitė Flensburge, lygiai kaip ir visur kitur, per tuos ilguosius tremties metus. Iš pirmųjų kolonijos gyventojų, kurių mažas būrelis belikę, ne vienas atsimeina, kiek čia buvo gyventojų įvairių žmonių, tautiečių, neramių, judrių, tylių, užsidariusių, kurių ir vėl pamišti. Ir klausai savęs, kur jie yra šiandien? Kokį yra nepastovus dabartinis mūsų tremties gyvenimas! Iš įvairių Lietuvos vietų netekusių Motinos-Tėvynės vaikus, našlėlius, jis suveda į bendrą stovyklų pastogę, čia, žiūrėk, vėl išskiria.

2. Paminėtini Flensburge išeję leidiniai: „Mūsų Zodi“ — 1945. VIII, „Visuomenės Akis“ — 16 numerių, ėjo nuo 1945. IX. 17 — 1945. X. 12; „Visuomenės Balsas“ — 4 numeriai, ėjo nuo 1945. XI. 18 — 1945. XII. 31; „Lietuvių Informacija“ — pradėjusi eiti nuo 1945. X. 12, eina iki šiol. Pirmasis jos redaktorius ir steigėjas P. Butėnas, o dabar yra labai išplėstas, padarytas stovyklos ir kolonijos labai mėgiama diena. Dabartinis jos redaktorius — J. Senkus. A. Vaitkus „Dienos be Tėvynės“ — Flensburgo lietuvių kolonijos metraštis, 1946 m.

Tai iki šiol puošniausias leidinys iš tremime. Br. Dirmauskas „Pavasaris ateina“ — eilėraščių, 1946 m. „Zingsiniai“ — kultūros žurnalas, 3 numeriai, red. P. Butėnas. „Valio“, „Balandis“ — 1946. IV. 1. „Martynas Jankus“, „Evangelių giesmės“ ir kt.

3. Svetimo ir kultūrinio darbo srityje Flensburgo kolonijoje glia vą išvairė Petras Butėnas, kuris „Zingsinių“ įsigytas spausdinimo priemonės: rašomąją mašinėlę su lietuvišku rifu ir rotatoriaus išvykdamas paliko flensburgiečiams, kad šie ir toliau nemestų lietuviškos spaudos darbo. Paminėtini ir V. Siskinas, kuris flensburgiečiams yra suruošęs apie 100 paskaitų. Jie abu yra jau prieš metus laiko iš Flensburgo išvykę.

Dabartinio kultūrinio ir meninio gyvenimo Flensburge asis yra rašytojas Myk. Venclauskas.

Tai tik trumpai apie Flensburgo lietuvių tremtinį visuomeninį ir kultūrinį padėtį. O dabar — kasdieninis gyvenimas.

3. Zemaits Straupys, mėlynomis darbo kelnėmis, karščiui kirturiu ir juodai dažytu švarku vilkįs, savarankiškai atsiskaitė benamiui žmogui DP raidžių teikiamų teisų ir iškeliavo pėsčias, su kelnėmis maišeliu ant pečių, į pietus, tikėdamas pasiekti Prancūziją įstoti į svetimšalių legijoną. Jis negalėjo daugiau pavilkti dipiečio beprasmiško, sunkaus ir elgetiško gyvenimo, kurio ir pabaigos nesimatė.

Ak, kiekvienam kildavo mintis: eiti ten, kur akys mato, kojos neša... Kiekvienam stovyklinis pilkas gyvenimas taip atsidobė. O čia dar neįprasta žiema, kad net fijosdas buvo užšalęs, dar pasunkino vargingą gyvenimą.

Be kartu su pavasario audringais vėjais nauji ateities įvairūs galimūmai stovi prieš mus. Ir mes juos norime sutikti visokeriopai pasiruošę.

4. Moterys stovyklos rajono žyruotoje žemėje kasa ir pūrenia lysves. Net širdį sugelia matant akmenėtą vokišką žemę, kuri bus labai šykšti daržovių daigams.

Sena moterėlė, nešina amerikoniškoje skardinaitėje pietų sriubą, kuri — grynas vandeninis, pablėstas kukurūzų

maistais, stabtelė, palinguoja galva, ir sako: O, kaip miela būtum, Tėvynės žemės nors viena pėda!... Vien tik savo rankomis aš išpūrenčiau...“

5. Iš tiesų, kur paliko mūsų dirvos, su juoduojančiais arimaisiais tiesiai išartomis vagonais? Kas Tėvynėje ariau laukus šį pavasarį? ...

Dabar, kada, tur būt, visose stovyklose, esančiose anglų zonoje yra didžiulius susidomėjimas pritaikomais praktiniais mokslais, toje srityje neatstieka ir Flensburgo lietuvių Mützelburgė. Jūrininkystės, kalbų, amatų, įvairios technikos mokslai, paremti astronomiškais skaičiavimais ir mokslo gudrybėmis, besimokančių siekiami su didžiausiu atkaklumu.

6. O nors graži gamta ir puikūs Mützelburgo vaizdai, ir stovykloje netrūksta sveiko humoro, atitoleto nuo stovyklos jauti, kad čia svetimas kraštas, svetima padangė... Dažni smarckūs rudens ir pavasario vėjai, skrenda nuo audringosios Šiaurės jūros, Heinricho Heinės taip puikiai apdainuotos, plėšosi virs fijosdo, sukeldami bangas, kurios ritasi putomis pasipuošusios, lyg baltų gulbių būriai, į Baltiją ir rytus... Už 3 km. pločio fijosdo — Danija.

Kai vakaras sutemsta, ten, kitame žemės krante, kitoje karalystėje, dega daug žiburių. Toliau švityrų, stovų prie fijosdo vartų, ir atvirą jūrą rodo laivams kelią į Flensburgo uostą. Laivai randa uostą: o mes? ...

Kartais ramų vakarą išgirstame danus dainuojant. Pasiekia mus ir besilinksmiančio dainų jaunimo akcijonai. Ten jie laimingai, gyvena namuose laisvą ir sotų gyvenimą. Danai taip pat mato ir mūsų stovyklos žiburius. Ir niekad, tur būt, nepagalvoja apie mūsų žiaurų ir nepavydėtiną likimą.

Be ir Mützelburgė dabar ima pūsti nauji pavasario vėjai. Visi, lyg paukščiai, sparnus pakėlę, pasiruošę skristi į Angliją.

Br. D.

A. A. Prof. Dr. Jurgiu Krikščiūnui,

buv. Lietuvių Sąjungos Pirminkui, mirusio šeimai gilia užuojauta

LTB Vyr. Komitetas

IŠ STOVYKLŲ GYVENIMO

AUGUSTDORFĖ ATIDAROMĄ LIETUVIŲ GIMNAZIJA

SVIETIMAS HANOVERIJE

Gegužės 1 dieną Augustdorfio lietuvių progimnazija užbaigė senuosius mokslo metus ir pradėjo naujuosius. Tai buvo atžymėta iškilmingomis pamaldomis bažnyčioje ir atitinkamu aktu.

Tą pačią dieną Mokytojų Taryba, kad galėtų tęsti mokslą iš Greveno ir kitur atkelti mokiniai, nutarė be jau veikiančių keturių žemesniųjų klasių dar atidaryti penktą ir aštuntą klase ir tokiu būdu atidaryti gimnaziją. Gegužės 2 dieną pradėtos pamokos. Laukiama ir tikima, kad Svetimo Vadoybė gimnazijos įsteigimą patvirtins, nes, kaip patiriama, į Augustdorfą yra numatyta sukurti iš kitų stovyklų likučius, pirmiesiems transportams išvykus į Angliją. Tokiu būdu gimnazija čia galėtų veikti tol, kol dauguma mūsų tautiečių iš Britų zonos jau būtų išvykę.

—tis—

MAIRONIO VARDO GIMNAZIJA BAIGĖ ANTRUOSIUS M. METUS

Maironio vardo lietuvių gimnazija baigė vienerius tremties mokslo metus Braunschweige, antruosius baigė š. m. balandžio mėn. 19 d. Watenstedte. Antraisiais mokslo metais mokėsi 151 mokinys (81 mergaitė ir 70 berniukų). Mokslo metai praėjo labai sunkiose sąlygose, nes maistas palapinėse bloge, kol pasiekė dabartines normas. Be to, žiemą, dėl kuro stokos ir centralinio šildymo radiatorių susprogmio, kurį laiką buvo nutrauktas mokslas. Žiemos metu mokiniai ir kartu mokytojai turėjo nemažai pasalti. Todėl ir mokslo metų baigė, išlyginant praleistą laiką, kiek ilgiau užsitęsė.

Mokslo metų pabaigą praėjo šventės zenkle. Iš pat ryto gimnazijos aikštėje buvo iškelta tautinė vėliava ir visi mokiniai ir mokytojai susirinko į bažnytelę, kur gimnazijos kapelionas kun. Sugintas laikė pamaldas. Po pamaldų stovyklos salėje įvyko iškilmingas aktas, į kurį atsilankė ir UNRRA'os dir. Charles. Gimnaziją baigė šie abiturientai: V. Derencius (pirmuoju), J. Bendikas, J. Hornaitis, J. Kutaitis, L. Ramanauskas, T. Rotas, I. Seikaitis, Vyt. Strolia ir D. Svėdaitis. Savo kalboje UNRRA'os dir. Miss Charles pasidžiaugė abiturientų atsiektais gražiais rezultatais. Abiturientų vardu kalbėjo pirmuoju baigęs V. Derencius. Po to buvo klasių auklėtojų pranešimai apie mokslo rezultatus klaseis ir pažymėjimų teikimas. Ypatingai buvo pagerbta geriausia gimnazijos mokinė B. Namikaitė, kuri IV klase baigė visą penketukais. Sekančią dieną (per abiturientų išleistuves) jai mokytojų vardu buvo įteikta dovana — albumelis (su mokytojų parašais).

Vakare stovyklos salėje įvyko meninis pasirodymas. Dainavo gimnazijos choras, vedamas muziko V. Možalskio.

Vėliau pasirodė tautinių šokių grupė, vadovaujama mkt. L. Senkevičienės. Mkt. A. Merkelieneš vaidinutės ir eigonėlės taip pat sudomino žiūrovus. Toliau sekė deklamacijos ir abiturientų V. Strolia skambino pianinu. Sekančią dieną įvyko abiturientų išleistuvės, į kurias taip pat buvo atvykę UNRRA'os dir. Charles. Viskas praėjo gražioje nuotaikoje.

Verta pažymėti, kad UNRRA'os dir. Charles savo privatuosiuose pasikalbėjimuose nepaprastai teisiu lietuvių darbūmų ir kantrumu. Žinomos sąlygos jį mato daug padaryta naujo ir vertingo.

—vj—

Balandžio mėn. 20 d. Baltų stovykloje Hanoverio lietuvių kolonijos švietimo įstaigos: progimnazija, pradžios mokykla ir vaikų darželis baigė 1946/47 mokslo metus. Mokiniai su savo mokytojais, mokiųjų tėvai ir gražūs būrelis svečių didžiojoje stovyklos aikštėje, giedant Tautos Himną, pakėlė Lietuvos vėliavą. Čia buvo prisiminti sunkūs Lietuviškosios Mokyklos kryžiaus keliai, o žuvusių mokytojų ir mokiųjų pagerbimui padėtas gražus žalių šakelių vainikas. Pamaldas atlaikė ir specialų pamokslą pasakė kapelionas kun. J. Ruokis.

15 val. didžiojoje stovyklos salėje įvyko iškilmingas posėdis. Jį pradėjo Tėvų komiteto pirmininkas p. Blumfeldas. Hanoverio apygardos švietimo inspektorius ir progimnazijos direktorius J. Kaselionis padarė 1946/47 m. m. apžvalgą. Baigusiems pradžios mokyklą pažymėjimus ir UNRRA'os dovanas įteikė pats UNRRA'os direktorius p. Binard. Jis pasidžiaugė gražiai suorganizuotu ir tinkamai vedamu lietuvių švietimo ir kultūrinio darbu ir palinkėjo greit įsikurti daug geresnėse sąlygose. Geriausiai baigusiems progimnazijos atitinkamas klases ir pradžios mokyklos atitinkamus skyrius mokiniams dar buvo įteikta specialios dovanėlės — tremtyje išėjusios knygelės su mokytojų parašais. Vaikų darželis savo „abiturientams“ t. p. įteikė dovanėlių.

Vaikų darželis, vadovaujamas El. Criskėnienės, ir pradžios mokyklos bei progimnazijos mokiniai, vadovaujami mokytojų: El. Bichnerytės, A. Valantaitės ir Gr. Valantino, atliko gražią meninę šventės programą dainų.

Buvo surengta mokiųjų darbelių paribos, sąsiuvinų ir knygų parodėlė.

Balandžio mėn. 21 d. progimnazija ir pradžios mokykla pradėjo 1947/48 m. m. Dabar pr. mokykloje veikia 4 skyriai su 23 mokiniais, o progimnazijoje — I-ji, II-ji ir III-ji klasės, kurias lanko 18 mokinių. Prie progimnazijos veikia biblioteka, kurį nūnai jau turi apie 500 knygų. Knygas gali skaityti ir visi kolonijos lietuviai.

Tenka paminėti, kad lietuvių mokyklos išvarė gilia vągą ir kultūrinioje baruoše. Šios surengė Sv. Kazimieris, 400 m. lietuviškos knygos akademija, jos labai aktyviai dalyvavo visose tautinėse bei religinėse šventėse. Mokyklose raginai veikla skautų organizacija ir religiniai būreliai.

Ir dabar, kada žymi dalis kolonijos lietuvių išvažiavo dirbti į Angliją, visos švietimo įstaigos ryžtingai tęsia savo darbą.

J. Zvainys

PABALTJO STUDENTŲ SIEKIA VIENYBES

Š. m. kovo mėn. 9 d. estų, latvių ir lietuvių studentų Centrinės Atstovybės susirinko pasitarti bendrais reikalais bei aptarti bendradarbiavimo galimybes.

Pokario sąlygų ir skaudžios neteisės iš savo tėvynei ištremiti ir vieno dailio paliešti, Pabaltijo tautų studentai, suprasdami bendrus užduotinius ir pareigas, remiami glaudaus tarpusavio ryšio bei visapusiškos savitarpio pagalbos, numato:

a) vieningai siekti savo padėties pagerinimo;

b) stiprinti baltų tautų tarpusavio ryšius;

c) skatinti santykiavimą su kitų tautų studentija, supažindinti kultūringai pasaulį su mūsų pagrįstais reikalais ir neginėjamomis teisėmis.

Siems tikslams siekti iš estų, latvių ir lietuvių studentų centrinių organų sudarytas Centrinis Baltų Studentų Komitetas.

Centrinis Baltų Studentų komitetas

tikisi, kad platus trijų Pabaltijo tautų visuomenės sluoksnių ir Estijos, Latvijos ir Lietuvos valstybių liaisvės draugai jo veikloje pritaris ir jam suteiks reikiamos paramos.

is Breslau, Stundzienė Danutė, 4 metų, gyv. Zarasuose, Stundzenienė Ona, 24 metų, gyv. Zarasuose, Suhodolska Elena, 46 metų, is USA, Sukuts Nikolas, 35 metų, Sukuts Teodors, 26 metų, Sukutė Emilija, 37 metų, gyv. Šilutėje, Svitieritė Birutė, 21 metų, gyv. Vilkaviškyje, Vabalaitė Ona, 16 metų, Vabalaitė Stasė, 14 metų, Vabalas Vytautas, 12 metų, Vabalienė Kazė Vytalaitė Elena, 31 metų, is Kretingos, Valdmantis Erna, 35 metų, is Akmenės, Valiuskas Juozas, 70 metų, gyv. Skuod. de, Vasilejevas Algirdas, 5 metų, gyv. Kybartuose, Vaskeviciene Burmonytė, 35 metų, is Bartenstein, Vaskevicius Henrikas, 39 metų, is Tilsit, Vegeris Vismantas, 50 metų, gyv. Kaune, Vakselenė Irena, Zailskas Pranas, 35 metų, is Magdeburg, Zelmikaitienė Bronė, 22 metų, gyv. Klaipėdoje, Zelys Algirdas, 22 metų, gyv. Vilkaviškyje, Zelys Jonas, 46 metų, gyv. Vilkaviškyje, Zelys Juozas, 53 metų, gyv. Vilkaviškyje, Zelys Vincas, 45 metų, gyv. Vilkaviškyje, Zickas Vladas, 49 metų, is Magdeburg, Zilionis Petras, 32 metų, is Urmelfeld, Zinkavičius Eduardas, is Pommernia, Valaitis Feliksas.

Lietuvių ZODIS LITHUANIAN WEEKLY NEWS

Lietuvių savaitraštis Anglų zonoje

Leidžia Baltų Centrinės Tarybos Lietuvių Skyrius

Redaguojama Redakcinė Kolegija

Vyr. Redakt. Jonas Kardelis

Adresas: (21a) Detmold, Wittjestr. 14

News-paper authorised by P.R.I.S.C.

CCC (BY)

Spaudžia Borek & Geiser, Detmold

52. Jonas ir Lydia Zilvačiai, gyv. (20) Gusted-Backedecstedt Baltic Camp Nr. 14, Krs. Wolfenbüttel, isko sūnais Vlado Zilvačio, gim. 1924. 8. 24. Jurbarkė.

53. Marija Prokopavičienė-Smetonytė, gyv. (20) Gusted-Backedecstedt, Baltic Camp Nr. 14, Krs. Wolfenbüttel, isko svogerio Simono Brozačio, gyv. Neumünster stovykloje.

54. I. Sidoravičius is Kauno, gyv. (20b) Kreinsen a/Harz, Ringstr. 142, isko Zosės Tamaškaitės, kil. Utėnos ar. ir Anelės Lankaitienės, gyv. Lansberge (Warte).

55. Petras Ramonaitis, gyv. UNRRA Team 6, Transi Camp Paderborn, isko brolių Adolfo 27 m. ir Juozo Ramonaičio 19 m. amž. Kilę iš Pašalonių, Raseinių aps.

56. Kazys Blažys, gyv. High Ash Camp 18, Thelford-Norfolk, England, kil. is Tauragnų m., Utėnos aps., isko Viliaus Leišio, kil. is Tauragnų m.

57. Tadas Gečas, gyv. (13a) Scheinfeld, DP Camp, isko Eugenijaus Dragano, gim. Alytuje.

58. Ieškomas Jonas Mažeika, gim. 1928 m. Lazdijuose. Pranešti „Lietuvių Žodžiui“, Detmold, Wittjestr. 14.

Edward ir Elena Litvačiai (Amerikos lietuvių) prisidurti du laisvus Jonui Bernotui, gyv. 1220/G Camp, 25 DP Assembly Centre Neumünster, Germany. Laikus atsiimti: A. Valavičius, (24) Stade, UNRRA Team 225, Lithuanian DP Camp.

Valerijaus Janulio vardu yra gautas kvietimas Care pakiekti atsiimti. Graip-tis į BCT.

UNRRA'os pašokėjimų įstaiga Arolsen prie Kassello ieško sekancijų asmenų:

Aleksa Juozas, Kaunackas Vytautas, Kirlytė Marija, Konstantinavičius Vladas, Krapovickienė Ona, Lazrauskaitė Melutis, Lazauskas Vincas, Lazauskie-

51. Juozo Strazdo jaunesnioji dukter Marijona, dabar išteikėjusi už White, kil. Vilkaviškio aps., Sevdokų km., isko brolio Pijūso Strazdo, išteikėjusios sesers Ursulės Andruskienės ir sesers dukterų Onos Valaitienės, Ursulės Pauludnėvičienės ir Kudznų-Pleckaičių šeimų. Rašyti Mrs. Money White R. Z. 2, Thayston, Conn., U.S.A.

50. Mačiulaitienė Ona, gyv. DP Camp 33/13